

EESTI KONJUNKTUURIINSTITUUT

ESTONIAN INSTITUTE
OF ECONOMIC RESEARCH

Rävala 6 19080 Tallinn Estonia tel 668 1242 fax 668 1240 e-mail eki@ki.ee

Eesti piimaturg 2010. aastal

Tallinn
Mai 2011

Töö on teostatud Eesti Põllumajandusministeeriumi tellimusel

Vastutav täitja: Katrin Nittim
Projektigrupi koosseis: Maris Viileberg

EKI 19080 Tallinn Rävala 6
Tel. +372 668 1242
Faks +372 668 1240
E-mail: eki@ki.ee
<http://www.ki.ee>

Copyright © Eesti Konjunkturiinstituut

Sisukord

Sissejuhatus	5
Eesti piimaturg 2010. aastal	7
Piima tootmine	8
Piimatööstus	10
Hinnad	18
Väliskaubandus	29
Siseturg ja tarbimine.....	37
Maailmaturg	40
Kokkuvõte	43
Lisa	45

Sissejuhatus

Töö eesmärgiks on anda ülevaade Eesti piimasektori arengust 2010. aastal ja arengutrendidest lähitulevikus seostatult Euroopa Liidu ja maailmaturu arengutega.

Töös analüüsitakse:

- piimatootmise, lehmade arvu ja produktiivsuse muutusi;
- piima tootmiskvootide täitumuse taset;
- piimatööstuse tootmismahdade ja ekspordiks müügi arengut;
- piimatööstuse majandusnäitajate muutusi (realiseerimise netokäive, kasum, kulud, töötajate arv, tootlikkus, rentaablus ja investeeringud);
- hindade muutusi erinevates müügiahela osades (tootja- hulgi-, ekspordi-, jae-, EL ja maailmaturuhinnad);
- piimatoodete väliskaubandust riigiti ja tooteliigiti;
- piimatoodete tarbimist siseturul;
- piimatoodete müügiolukorda EL-is ja maailmaturul.

Töös on kasutatud Statistikaameti põllumajanduse, tööstuse ja väliskaubanduse statistika andmeid, PRIA piima tootmiskvootide täitmise aruandeid ning EKI vaatluste ja tarbijaküsitluste andmeid. Euroopa Liidu ja maailmaturu ülevaadete koostamisel on kasutatud Euroopa Komisjoni raporteid, memosid ja prognoose, Hollandi LOT ja EL-i erinevate riikide hinnaraporteid.

Töö maht on 45 lehekülge.

Eesti piimaturg 2010. aastal

Piima bilanss

2010. aastal piimatoodete hinnad maailmaturul tõusid. Suurenes ekspordinõudlus piimatoodetele. See võimaldas tõsta piima kokkuostuhinda, tõusid ka piimatoodete jaehinnad. Kuna elanike ostujõud ei ole veel jõudnud järele piimatoodete jaehindade tõusule, siis piimatoodete tarbimine siseturul vähenes 301 kg-lt elaniku kohta 2009. aastal 299 kg-le 2010. aastal. Samal ajal piima tootmine 2010.aastal võrreldes 2009. aastaga suurenes 0,7%, seega on isevarustatuse tase siseturul tõusnud 2,5%-punkti võrra 162,5%-ni.

Tabel 1

Piima tootmise ja kasutamise bilanss*
(tuh tonnides naturaalkaalus)

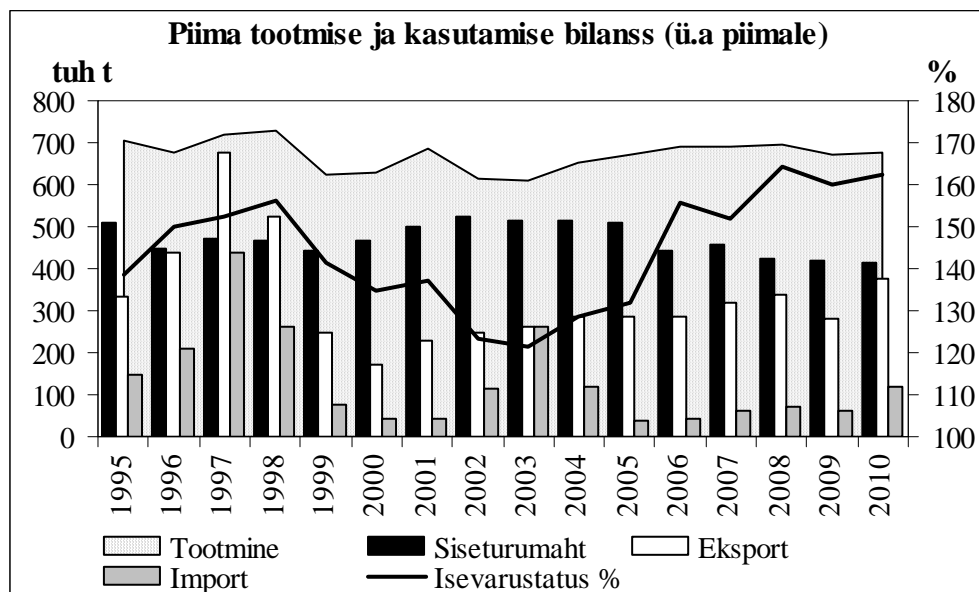
	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Jäägid perioodi alguseks	142	118	30	33	10	13	11,5
Piima toodang**	652	670	692	692	694	671	676
Import***	120	37	41	60	70	60	118,5
Ressursse kokku	914	825	763	785	774	744	806
RESSURSSIDE KASUTAMINE							
Ekspord***	284	287	286	320	339	281	374
Loomade ja lindude söödaks	67	70	15	40	15	15	15
Tarbimine toiduna	445	438	429	415	408	404	401
Sekkumislaos						31,5	
Jäägid perioodi lõpuks	118	30	33	10	13	11,5	16
Isevarustatuse tase, %	127	132	156	152	164	160	162,5
Tarbimine 1 elaniku kohta, kg	329	326	319	309	304	301	299

* Põllumajandusministeeriumi andmed, EKI hinnangud

** SA andmed

*** Impordi ja ekspordi piimatoodete kogused ümber arvestatud piimale

Kui pidada impordi 10%-list osakaalu turul optimaalseks, siis võimaldab Eesti piimatoodangu maht eksportida kuni 46% toodangust. Impordi 10%-line osakaal siseturul rikastab pakutavat sortimenti ning on konkurentsiks kodumaistele toodetele. 2010. aastal oli aga impordi osakaal siseturul 30% (2009.a 15%, 2008.a 17%) ja ekspordiks läks 55% piima kogutoodangust (2009.a. 42%, 2008.a 49%).

Piima tootmine

Eesti piimasektoris on viimastel aastatel lehmade arv vähenenud, piimatoodang lehma kohta aga pidevalt suurenenud, mis on võimaldanud enamikel aastatel piimatoodangut suurendada. 2009. aastal oli produktiivsuse 0,8%-line kasv eelnenud aastatest väiksem (2008.a +4,3%) ning seetõttu erinevalt eelnenud aastatest ebapiisav piima kogutoodangu suurendamiseks. 2010. aastal oli olukord veidi parem. Piima kokkuostuhinna langusest tingitud lehmade arvu vähenemine jätkus. 2010. aasta lõpus oli Eestis 95,7 tuh lehma. See on tuhande lehma võrra ehk 1% vähem kui aasta tagasi (tabel 2). Samal ajal aga suurenes lehmade produktiivsus – 2010. aastal oli piimatoodang lehma kohta 6977 kg, see on 139 kg ehk 2% rohkem kui 2009. aastal (6838 kg lehma kohta). Sealjuures kasvas produktiivsus I kvartalis 1,7%, II kvartalis +2,0%, III kvartalis +3,7% ja IV kvartalis +0,6% võrreldes eelmise aasta vastava perioodiga. See võimaldas vaatamata lehmade arvu vähenemisele suurendada piimatoodangut võrreldes 2009. aastaga 4,7 tuhande tonni võrra ehk 0,7% (tabel 2, joonis 2).

Euroopa Liidu poolt Eestile määratud piima tootmiskvoot oli 1.04.2010/31.03.2011 majandusaastaks kokku 672 547 tonni. Kogukvoodist oli tarnekvoot 663 670 tonni ja otseturustuse kvoot 8 877 tonni. PRIA (Põllumajanduse Registre ja Informatsiooni Amet) andmetel täideti Eestile määratud piima tootmiskvoodist 31. detsembriks ehk 9 kuuga 66,8% (tabel 3), kusjuures tarnekvoodi täituvus oli 67,1% ja otseturustuskvoodi täituvus 38,4%. Piima turustati PRIA andmetel läbi piimakvootide süsteemi 9 kuuga kokku 1 091 tonni vähem kui eelmisel kvoodiaastal samal perioodil.

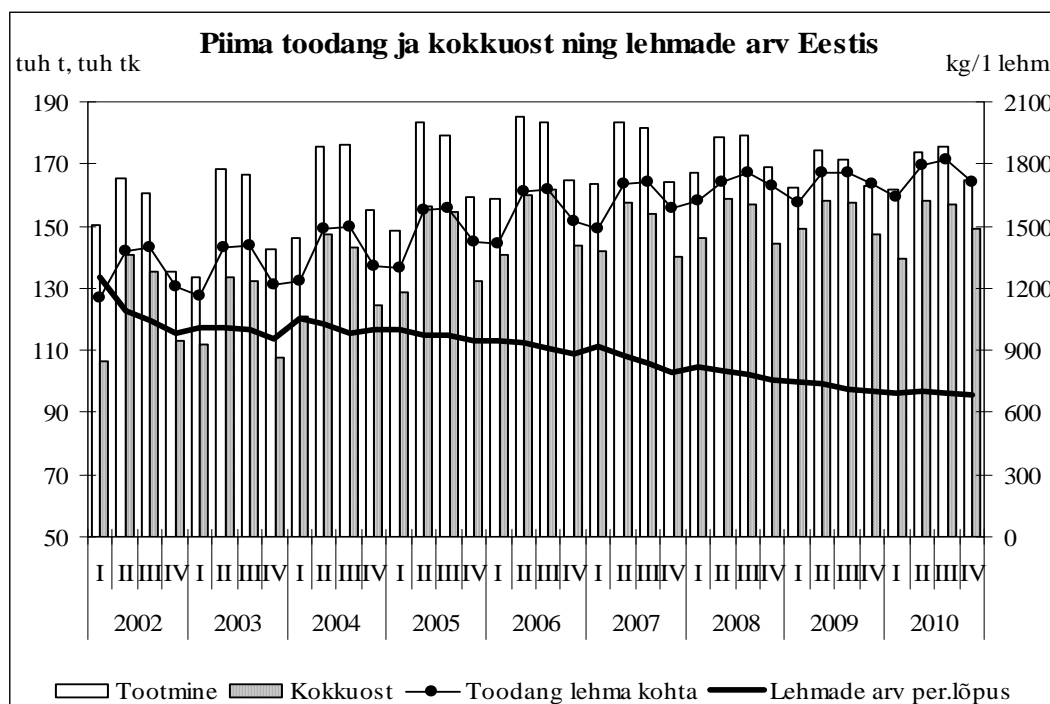
Tabel 2

Piima tootmise näitajad Eestis aastatel 2006 - 2010

	2006	2007	2008	2009	2010	Muutus, +,-	
						'10-'09 kogusena	2010/2009 %
Piimatoodang (tuh t)	692,0	692,4	694,2	671,0	675,7	4,7	0,7
Piimatoodang keskmiselt ühe lehma kohta (kg)	6285	6484	6781	6838	6977	139	2,0
Lehmade arv perioodi lõpus (tuh tk)	108,4	103,0	100,4	96,7	95,7	-1,0	-1,0
Piima kokkuost (naturaalkaal, tuh t)	605,9	593,4	605,9	612,3	603,9	-8,4	-1,4
Kokkuostu osakaal toodangust (%)	87,6	85,7	87,3	91,3	89,4		-1,9%-p

Allikas: SA

Joonis 2

Allikas: SA

Piima tootmiskvootide täitmine 2010. aasta II - IV kvartalis
(periood 1.04.2010 – 31.12.2010)

	Kokku	Tarnekvoot	Otseturustus- kvoot
Kvoodiperiood:			
1.04.2010 – 31.03.2011			
- EL kehtestatud kvoot, tonni	672 547	663 670	8 877
- täidetud 9 kuuga, tonni	448 940	445 531	3 409
- % <i>EL kvoodist</i>	66,8%	67,1%	38,4%
Tootmisaht* 1.04. – 31.12.2010, tonni	514 229*	464 100*	50 129*
- % <i>kogumahust</i>	100%	90,3%	9,7%
2009/2010 kvoot	665 888	656 980	8 908
Täitmine 9 kuuga (1.04–31.12. 2009), tonni	450 031	445 789	4 242
- % <i>kvoodist</i>	67,6%	67,9%	47,6%

* SA andmed. 2010.a on tarnekvoodina märgitud piimatööstuste kokkuost ning otseturustuse veerus kogutootmise ja kokkuostu vahe, milles on ka loomasöödana kasutus.

Allikas: PRIA

Piimatööstus

Veterinaar- ja Toiduameti andmetel oli 2011. aasta aprilli seisuga Eestis 39 tunnustatud piimakäitlemisettevõtet, sh kontsernide erinevad tootmisüksused. Joogipiima tootmise tunnustus oli neist 11, hapendatud piimatooteid võis toota 20, rõõska koort 14, kohupiima 17, desserte, kastmeid ja pudinguid 12, juustu 16, pehmeid juustusid 13, sulatatud juustu 3, võiderasvu 12, piimapulbreid 6 ja jäätist 4 ettevõtet.

Eesti piimatööstusse jõudis 2010. aastal töötlemiseks 603,9 tuh tonni piima, mida oli 8,4 tuh tonni ehk 1,4% vähem kui aasta tagasi (tabel 2). Eestis toodetud piimatoodangust osteti kokku seega 89,4% (2009. aastal 91,3%). Kokkuostetud toorpiima kvaliteedi paranemine jätkus. Eliitpiima osakaal piima kokkuostus tõusis 2010. aastal 63,1%-ni (2009.a 53,3%), kõrgema sordi piima osakaal oli 34,6% (2009.a 44,9%) ning I sorti jäi 2% (2009.a 1,4%) varutud piimast. Seega 2010. aastal kuulus 97,7% kokkuostetud toorpiimast eliit- või kõrgemasse sorti (2009.a 98,2%, 2008.a 96,4%) ning eliitpiima osatähtsus on pidevalt suurenenud. Varutud piima keskmine rasvasus oli 4,1% (2009. a 4,05%, 2008.a 4,0%) ning valgusisaldus oli 3,4% (2009. a 3,35%).

Suur osa kokkuostetud toorpiimast kasutatakse Eestis juustu ja või tootmiseks (2009. aastal vastavalt 42% ja 28%). Kuna piimatööstuse toodangu koguste kohta 2010. aastal statistika veel puudub, siis saab toodangu mahtude dünaamika kohta orienteeruvat informatsiooni vaid kiirstatistika põhjal (tabel 5). Selle järgi on 2010. aastal Eestis suurenenud joogipiima, koore, hapupiimatoodete, kohupiima ning värske juustu toodang, mida seletab nende toodete ekspordinõudluse suurenemine 2010. aastal võrreldes eelnenud aastaga (näiteks hapendatud piimatoodetel rohkem kui poole võrra, sealhulgas jogurtitel koguni kolmveerandi võrra).

Piimatööstuse toodang Eestis (tuhat tonni)

	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Või rasvasusega kuni 85%	10,7	8,3	7,3	7,7	6,7	8,0
Taimeõliga segarasvatooted	1,6	1,2	...	...	...	...
Naturaaljuust	12,8	15,6	20,5	17,3	19,8	22,1
Sulatatud juust	1,0	1,1	1,3	1,4	...	...
Kodujuust	2,3	2,3	...	...	...	...
Kohupiim ja kohupiimatooted	13,8	15,9	17,6	17,8	18,0	17,0
Pudingid	0,5	0,5	...	...	...	...
Jogurt maitsestatamata	0,8	0,9	1,4	1,3	1,7	2,1
Jogurt maitsestatud	15,0	17,4	18,5	19,3	17,3	18,7
Pett maitsestatamata	3,8	4,5	4,0	2,2	1,7	...
Hapupiim, keefir maitsestatamata	12,5	13,0	14,2	14,8	14,4	16,0
Maitsestatud hapupiimatooted	1,7	1,0	...	...	...	...
Hapukoor	16,8	14,2	15,1	15,7	15,5	16,4
Rõõsk koor rasvasisaldusega 6-21%*	3,5	3,7	4,0	6,2	6,2	6,2
Rõõsk koor rasvasisaldusega üle 21%**	7,6	8,9	5,7	11,9	9,4	5,7
Pastöriseeritud piim	73,4	79,9	84,6	88,3	86,6	90,3
sh rasvasisaldusega kuni 1%	0,9	0,9	...	0,6	0,3	...
rasvasisaldusega 1-3%	68,7	74,2	76,1	82,5	...	...
rasvasisaldusega üle 3%	3,8	4,7	...	5,3	...	...
Lõssi- ja vadakupulber, TPA	13,8	16,7	12,2	16,8	15,8	14,7
Täispiima- ja koorepulber	8,5	9,7	5,6	3,7	3,1	4,1
Jäätis	9,5	9,9	11,2	10,5	10,0	9,9

* aastal 2004 rasvasusega kuni 29%

** aastal 2004 rasvasusega üle 29%

... andmed puuduvad

Allikas: SA

Kiirstatistika andmete järgi jätkus 2010. aastal lõssipulbri toodangu vähenemine, kuna viimastel aastatel on pulbrite ekspordikogused varasemast väiksemad. Vähenenud on ka või ja juustu toodangukogused. Või puhul seletab seda hinna tõus ja tarbimise vähenemine siseturul. Nii või kui juustu toodangukogused olenevad aga suurel määral ka ekspordinõudlusest.

Piimatööstuste toodang aastail 2008 – 2010 (tuh tonni)

	2008	2009	2010	Muutus	
				2010 -2009 +, - kogusena	2010/2009, +, - %
Või ja muud piimarasvatooted	7,0	7,7	6,2	-1,5	-19,5
sh või >80%	5,9	7,1	5,8	-1,3	-18,3
Juust, kohupiim, värsk juust	35,7	37,1	37,7	0,6	1,6
sh rasvane juust	21,7	23,0	21,4	-1,6	-7,0
Joogipiim	81,9	88,7	93,9	5,2	5,9
Koor	26,9	27,9	33,0	5,1	18,3
Hapendatud piim, jogurt	35,5	37,5	42,2	4,7	12,5
Lössipulber	7,8	6,7	4,7	-2,0	-29,9

Allikas: SA kiirstatistika

Piimatööstuse majandustulemused.

2010. aastal jätkus Eesti piimatööstuses piima kokkuostuhindade tõus ning tõusid ka piimatoodete tööstusest väljamüügihinnad. Maailmaturu toodete tööstusest väljamüügihinnad olid kõrgemad kui 2009. aastal. Eksporditõudlus piimatoodetele suurenes (piimatööstuse ekspordikäive kasvas eelnenud aastaga võrreldes 51,6%), seda nii ekspordikoguste mõningase suurenemise kui hindade olulise tõusu tõttu. Piimatööstuse **ekspordiindeks** püsis kogu aasta vältel positiivne (joonis 4). Ka peamiselt siseturule müüdavate toodete tööstusest väljamüügihinnad olid nii IV kvartalite võrdluses kui ka aastakeskmiste hindade võrdluses kõrgemad kui 2009. aastal. Piimatoodete **kodumaisel turul müüdü toodangu indeks** (joonis 5) kasvas kogu aasta vältel ja kasv kiirenes eriti IV kvartalis. Põhjuseks peamiselt jaehindade tõus, mis algas juba 2009. aastal, jätkus 2010. aastal ja kiirenes 2010. aasta IV kvartalis. Seetõttu püsis piimatööstuse **toodangu müügiindeks** peaaegu kogu aasta vältel suuremana **mahuindeksist** (joonis 6).

Piimatööstus teenis 2010. aastal **müügitulu** 338,1 mln eurot ja see suurenes aastatagusega võrreldes 8,9% (joonis 3, tabel 6). Müügitulu suurenes esimeses kolmes kvartalis, kuid vähenes IV kvartalis. **Kulud** (326,9 mln eurot) suurenesid aga eelmise aastaga võrreldes enam kui müügitulu (+10,6%). Seega püsis piimatööstus 2010. aastal **kasumis**, kuid kasumi suurus (11,2 mln eurot) oli 3,8 mln euro võrra ehk 25,3% väiksem kui 2009. aastal. Piimatööstuse **lisandväärtus** vähenes 2009. aasta 42,6 mln eurolt 37,8 mln eurole ehk -11,3%. Lisandväärtus oli kõige väiksem I kvartalis, suurenes II kvartalis 34,2% ja püsis samal tasemel III ja IV kvartalis (tabel 6, joonis 9).

Piimatööstuse kogukulude hulgas oli **tööjõukulude** suuruseks 26,6 mln eurot, seda on 1 mln euro võrra ehk 3,6% vähem kui 2009. aastal. Tööjõukulude osakaal kogukuludes oli 8,1% (2009. aastal 9,3%). Seejuures aasta keskmine töötajate arv ei muutunud. Tööjõukulu töötaja kohta vähenes eelmise aastaga võrreldes 3,6%. Kuna piimatööstuse tööjõukulude suurus 2010. aastal vähenes, kuid toorpiima kokkuostukulud suurenesid eelmise aastaga võrreldes

piimakokkuostuhinna tõusu tõttu 31,9%, siis kasvasid piimatööstuse kogukulud peamiselt toorpiima hinnatõusu arvel.

Tabel 6

Piimatööstuse majandusnäitajad (mln eurot)

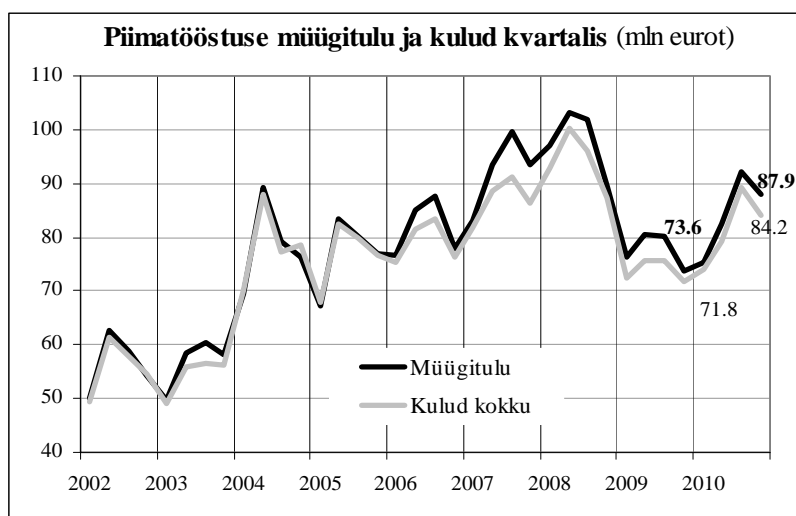
	Aastastatistika*			Lühiajastatistika*						
	2007	2008	2009	2008	2009	2010	I kv 2010	II kv 2010	III kv 2010	IV kv 2010
Keskmine tööga hõivatud isikute arv	2493	2351	2184	2 335	2171	2171	2 109	2 183	2 247	2 143
Müügitulu	376,6	383,0	307,8	391,9	310,6	338,1	75,4	82,6	92,2	87,9
Kulud kokku	357,2	370,5	295,9	376,6	295,6	326,9	74,1	79,3	89,3	84,2
Tööjõukulud	27,7	30,2	27,5	30,2	27,6	26,6	6,4	6,9	6,9	6,4
Tööjõukulude osakaal kogukuludes %	7,7	8,1	9,3	8,0	9,3	8,1	8,6	8,7	7,7	7,6
Kogukasum (-kahjum)	19,4	12,6	11,9	15,3	15,0	11,2	1,3	3,3	2,9	3,7
Lisandväärtus	58,0	54,3	53,2	45,5	42,6	37,8	7,6	10,2	9,9	10,1
Investeeringud põhivarasse	26,5	27,9	13,1	19,9	12,6	13,4	1,5	3,8	4,6	3,6
Realiseerimise netokäibe muutus, %**	15,3	1,7	-19,6	6,1	-20,7	8,9	-1,2	2,6	14,9	19,5
Kulude muutus, %**	10,8	3,7	-20,1	8,3	-21,5	10,6	2,1	4,8	18,2	17,2
Lisandväärtuse muutus, %**	36,8	-6,4	-2,0	-8,0	-6,4	-11,3	-28,0	-16,3	-14,5	22,3
Tööjõukulude muutus, %**	12,2	9,0	-8,9	8,7	-8,6	-3,6	-7,6	-6,1	1,2	-1,7

* Aastastatistika hõlmab kõik üle 20 töötajaga ettevõtted, 1-19 töötajaga ettevõtted on hõlmatud juhusliku valikuga. Andmed on laiendatud üldkogumile. Lühiajastatistika kogutakse kvartaalse küsitlusega ning hõlmab kõik 50 ja enama töötajaga ettevõtted, 1-49 töötajaga ettevõtted on hõlmatud juhusliku valikuga. Andmed on laiendatud üldkogumile. Võrreldavuse tagamiseks on 2008. ja 2009. aasta andmed esitatud ka lühiajastatistika kokkuvõtte põhjal.

** aastakasvud, kvartalite puhul on kasv arvatud eelmise aasta sama kvartali suhtes

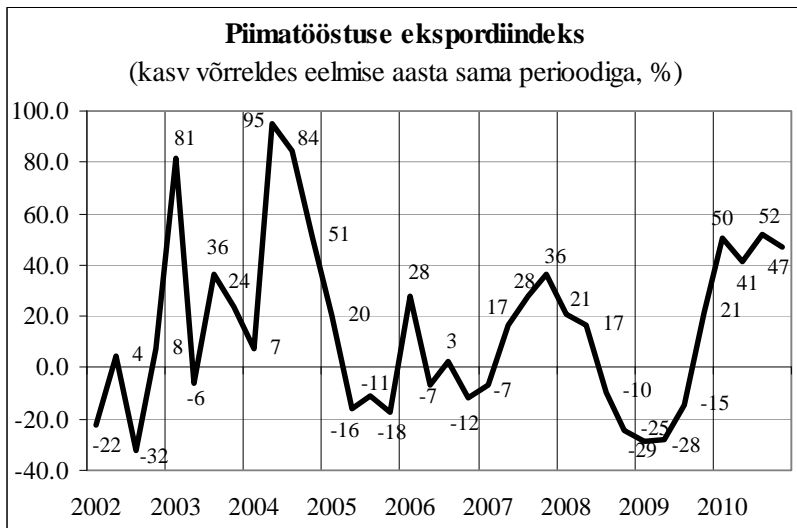
Allikas: SA, EKI arvutused

Joonis 3

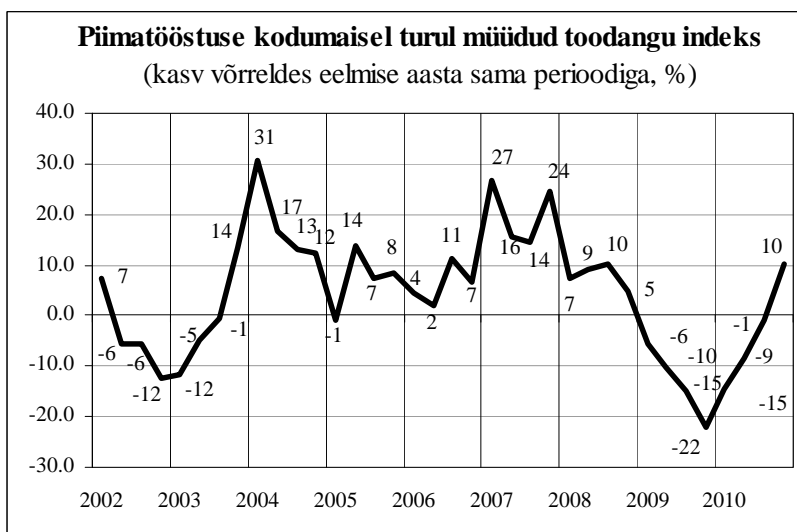

Allikas: SA

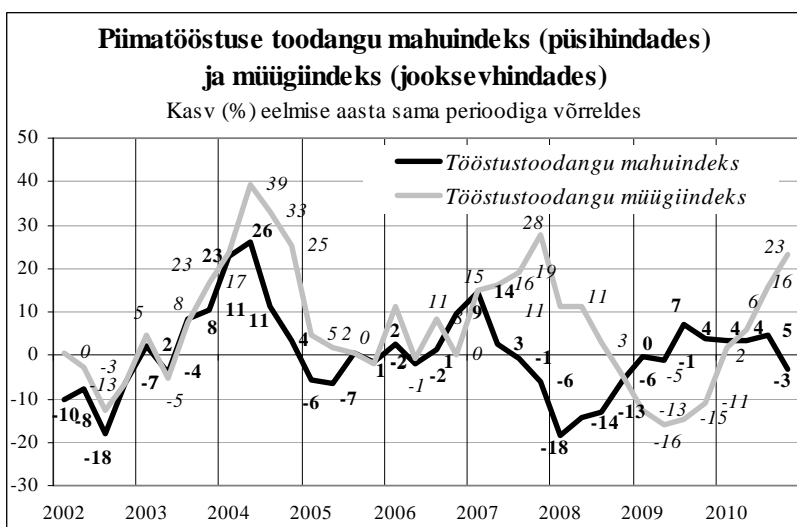
Joonis 4

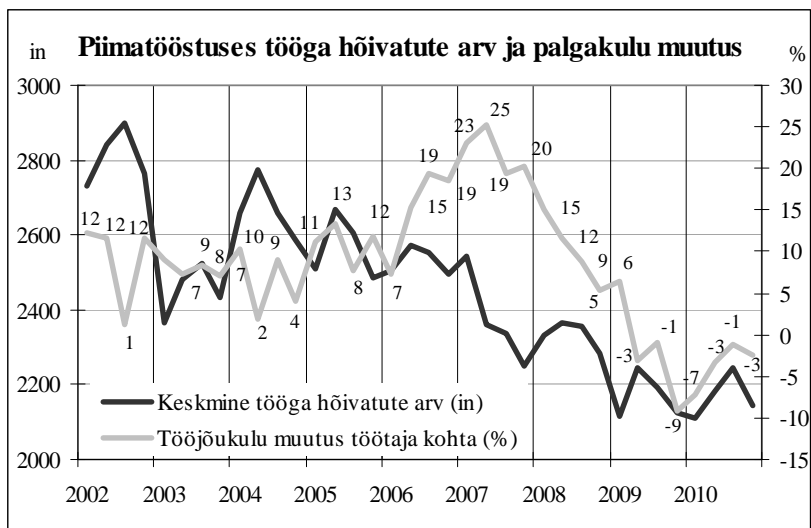
Joonis 5

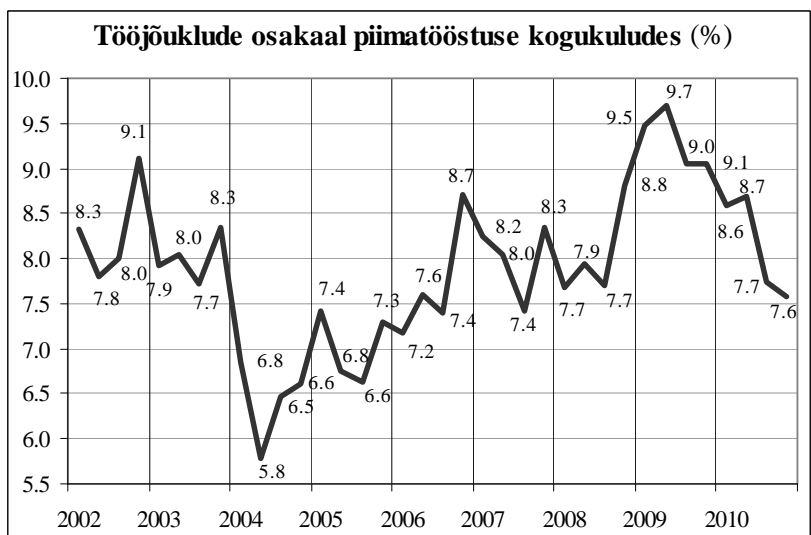
Joonis 6

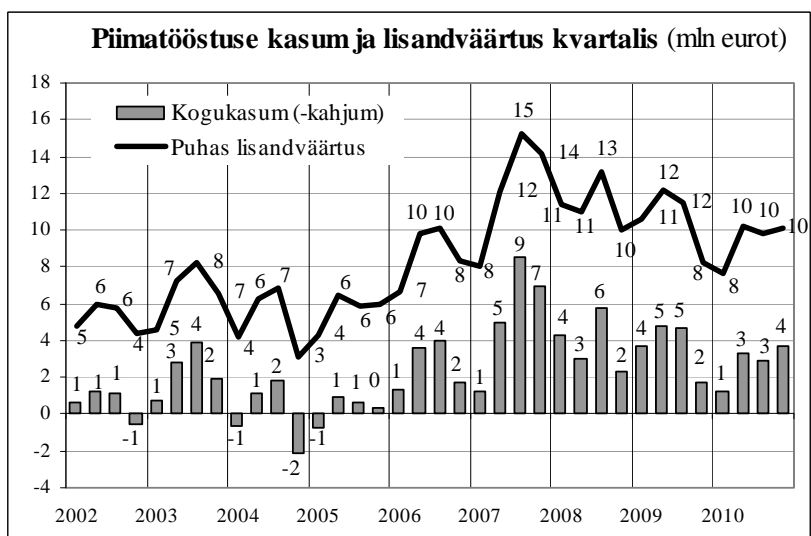
Allikas: SA

Joonis 7

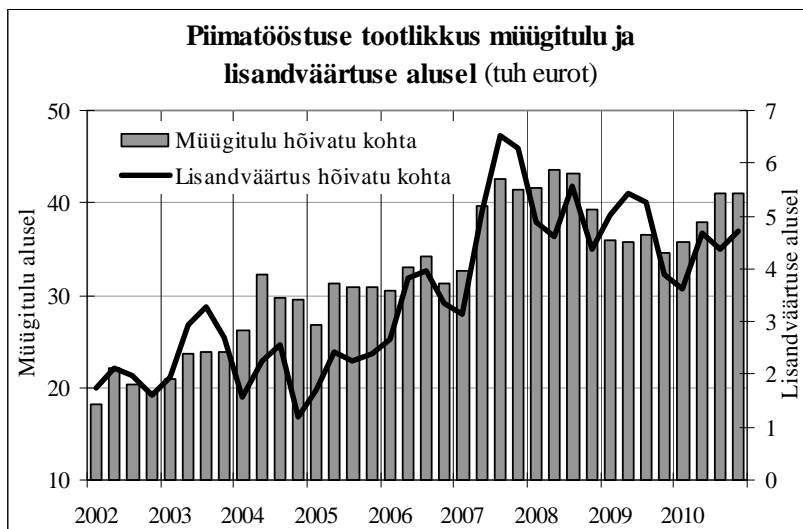

Joonis 8

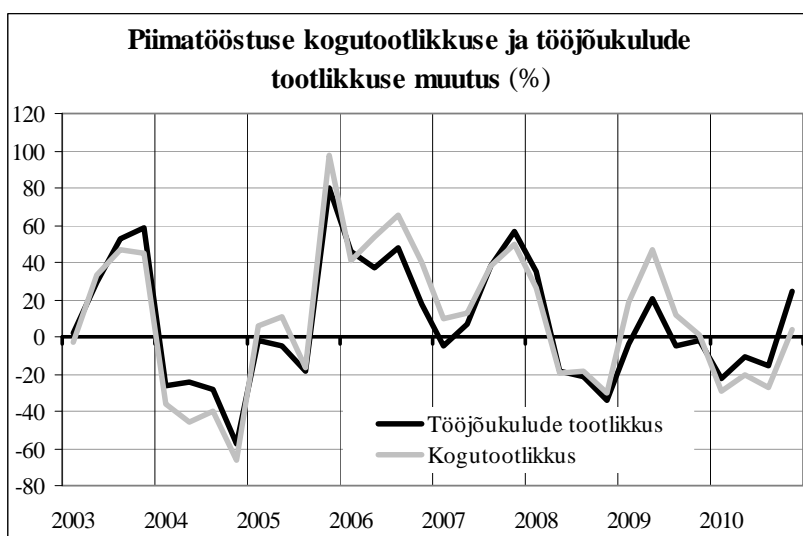

Joonis 9

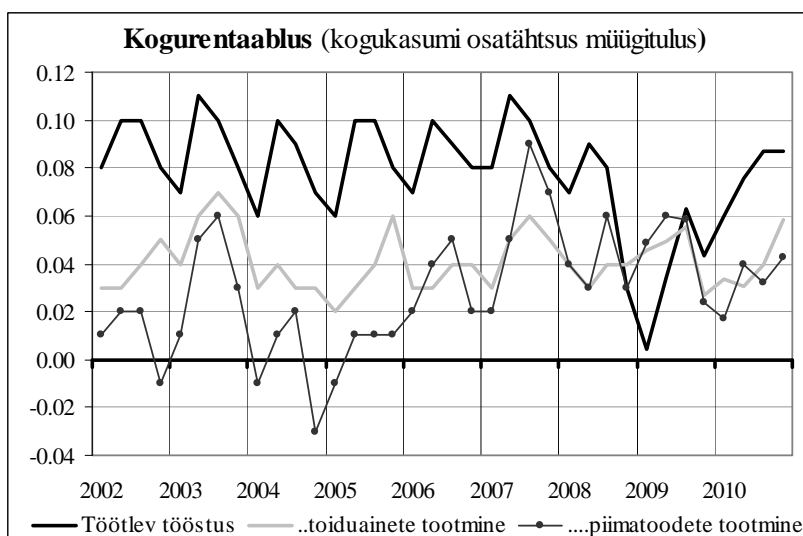
Allikas:SA

Joonis 10

Joonis 11

Joonis 12

Allikas: SA

Piimatööstuse tootlikkuse näitajad

	Aastastatistika			Lühiajastatistika		
	2007	2008	2009	2008*	2009*	2010*
Tootlikkus müügitulu alusel (müügitulu töötaja kohta), tuh kr	151,1	162,9	140,9	167,7	143,1	155,6
aastane muutus %	21,0	7,8	-13,5	7,2	-14,7	8,7
Tootlikkus lisandväärtuse alusel (lisandväärtus töötaja kohta), tuh kr	23,3	23,1	24,4	19,5	19,6	17,4
aastane muutus %	40,4	-0,9	5,6	-7,6	0,5	-11,2
Tööjõukulude tootlikkus (lisandväärtus tööjõukulude kohta)	2,09	1,80	1,93	1,51	1,54	1,42
aastane muutus %	18,8	-13,9	7,2	-15,2	2,0	-7,8
Kogurentaablus (kasum/müügitulu, %)	5,2	3,3	3,9	3,9	4,8	3,3

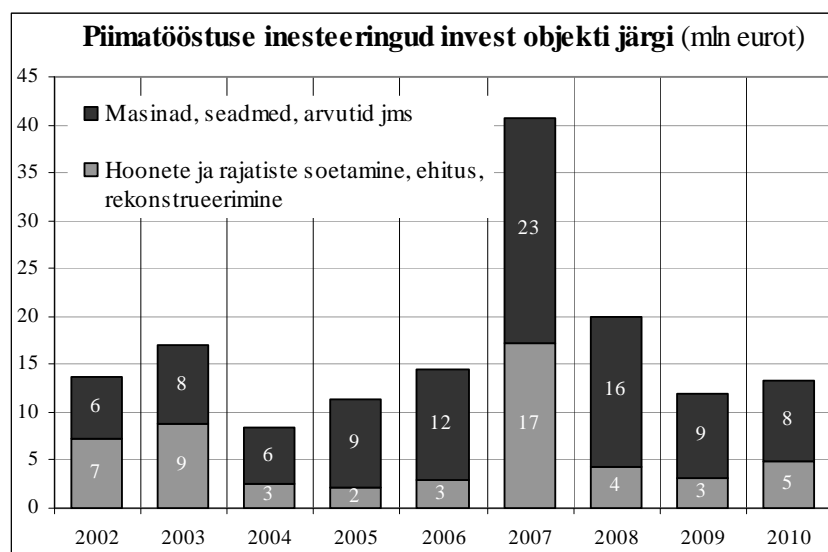
* arvatud SA lühiajastatistika alusel

Allikas: SA, EKI arvutused

2010. aastal piimatööstuse tootlikkus ehk müügitulu töötaja kohta suurenes esialgsel andmel 8,7% (tabel 7). Kuna töötajate arv võrreldes 2009. aastaga ei muutunud, siis tootlikkus tõusis müügitulu suurenemise tõttu. Kuna aga piimatööstuse lisandväärtus vähenes, siis tootlikkus lisandväärtuse alusel vähenes 11,2%.

Eesti piimatööstuse kogurentaablus oli esialgsel andmel 2010. aastal 3,3% (tabel 7). I kvartalis oli rentaablus 1,7%, II kvartalis 4%, III kvartalis 3,1% ja IV kvartalis 4,2%. Võrreldes kogu toiduainetetööstuse rentaabluse tasemega oli piimatööstuse rentaablus sellest veidi kõrgem vaid II kvartalis, ülejäänud kolmes kvartalis aga veidi madalam (joonis 12).

Joonis 13

Allikas: SA

2010. aastal ulatus piimatööstuse investeeringute maht lühiaja statistika alusel 13,4 mln euroni. Seda on 0,8 mln eurot ehk 6,3% rohkem kui 2009. aastal, kuid kolmandiku võrra vähem kui 2008. aastal (joonis 13). 63,4% investeeringutest suunati 2010. aastal masinatesse, seadmetesse ja tehnoloogiasse. 36,6% investeeringuid kasutati hoonete ja rajatiste soetamiseks ja parendamiseks.

Hinnad

Piimatoodete **maailmaturul** 2009. aastal alanud hindade tõus jätkus ka 2010. aastal. Piimatoodete tööstusest väljamüügihinnad liikusid valdavalt tõusutrendil.

Tabel 8

Piimatoodete hulgihinnad maailmas 2008-2010. aastal

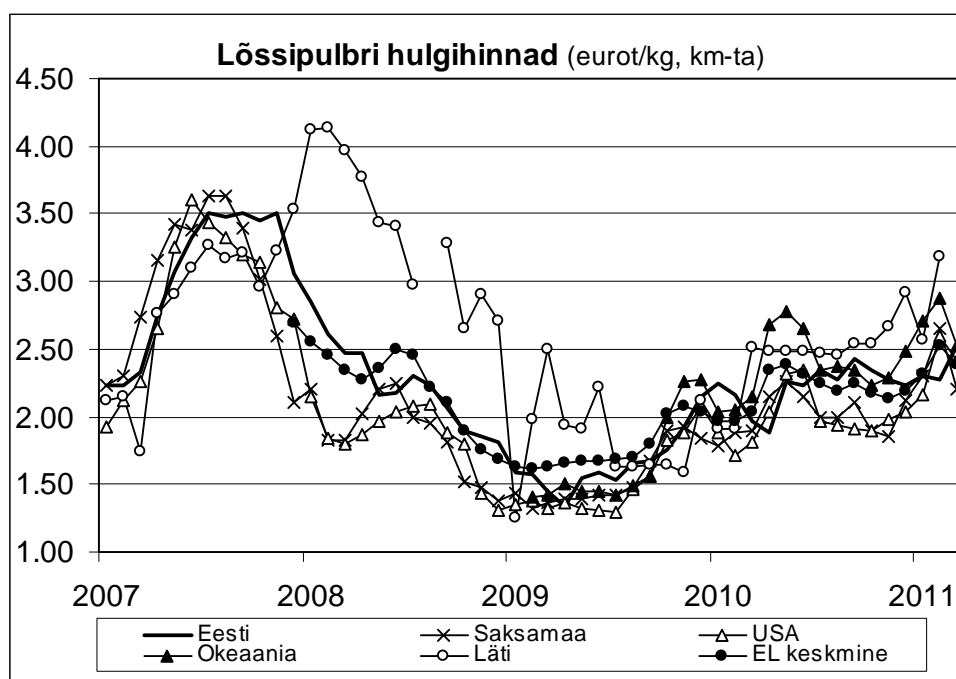
(IV kvartali ja aasta keskmised, €/kg)

	IV kv 2008	IV kv 2009	IV kv 2010	märts 2011	2008	2009	2010
TÄISPIIMAPULBER							
Saksamaa	2.06	2.54	2.72	3.38	2.63	2.05	2.70
EL keskmine	2.09	2.50	2.71	3.16	2.66	2.07	2.68
Ookeania	...	2.30	2.65	3.17	...	1.78	2.64
LÖSSIPULBER							
Saksamaa	1.46	1.89	1.96	2.20	1.87	1.55	2.01
EL keskmine	1.78	2.05	2.17	2.39	2.22	1.77	2.18
USA keskmine	1.51	1.93	1.96	2.42	1.86	1.51	1.98
Ookeania	...	2.17	2.34	2.53	...	1.66	2.37
VÕI							
Saksamaa	2.27	3.34	3.66	4.08	2.67	2.60	3.47
EL keskmine	2.30	2.90	3.55	3.76	2.66	2.40	3.33
USA keskmine	2.51	2.13	2.99	3.09	2.21	1.98	2.91
Ookeania	...	2.45	3.33	3.45	...	1.74	3.08
JUUST							
Saksamaa Edam	2.78	2.79	3.35	3.55	3.27	2.51	3.14
Poola Gouda/Edam	2.82	2.87	3.22	3.37	3.26	2.55	3.05
EL keskmine	2.77	2.63	3.20	3.21	3.19	2.50	2.94
Ookeania Cheddar	...	2.80	3.12	3.10	...	2.17	3.04

Allikad: Euroopa Komisjon, CLAL

Lõssipulbri hulgihindades toimus 2009. aasta tõusu järel 2010. aasta I kvartalis kerge korrektsioon allapoole, millele II kvartalis järgnes uuesti hindade tõus. Kõrgeima taseme saavutasid lõssipulbri hulgihinnad mais- juunis. 2010. aasta III kvartalis liikusid hinnad uuesti kergel langustrendil. 2010. aasta IV kvartali keskmine lõssipulbri hind oli USA-s 1,3% kõrgem kui III kvartalis, kuid Okeaanias jäi IV kvartali keskmine hulgihind 0,6% madalamaks III kvartali keskmisest, Euroopa Liidus keskmiselt aga 2,7% madalamaks. Uuesti hakkasid lõssipulbri hulgihinnad tõusma 2010. aasta detsembris ja tõus on jätkunud ka 2011. aasta alguses. 2010. aasta keskmine hind oli kõrgem 2009. aasta keskmisest hinnast: EL-s +23,6%, USA-s +31,1%, Okeaanias +43%. (tabel 8, joonis 14).

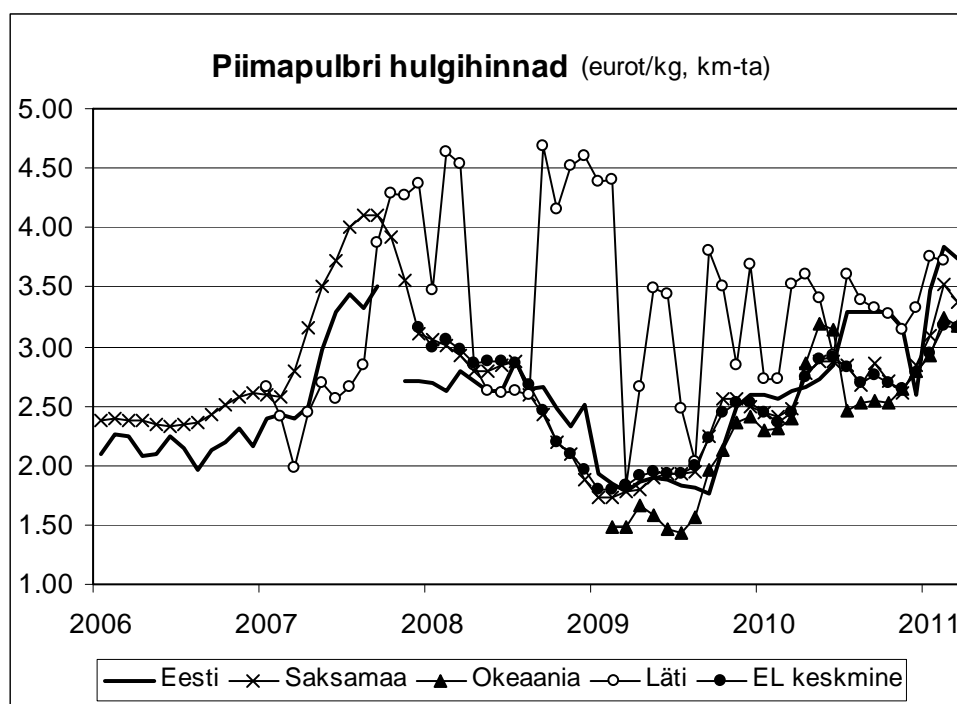
Joonis 14

Allikad: EKI, CLAL, Euroopa Komisjon

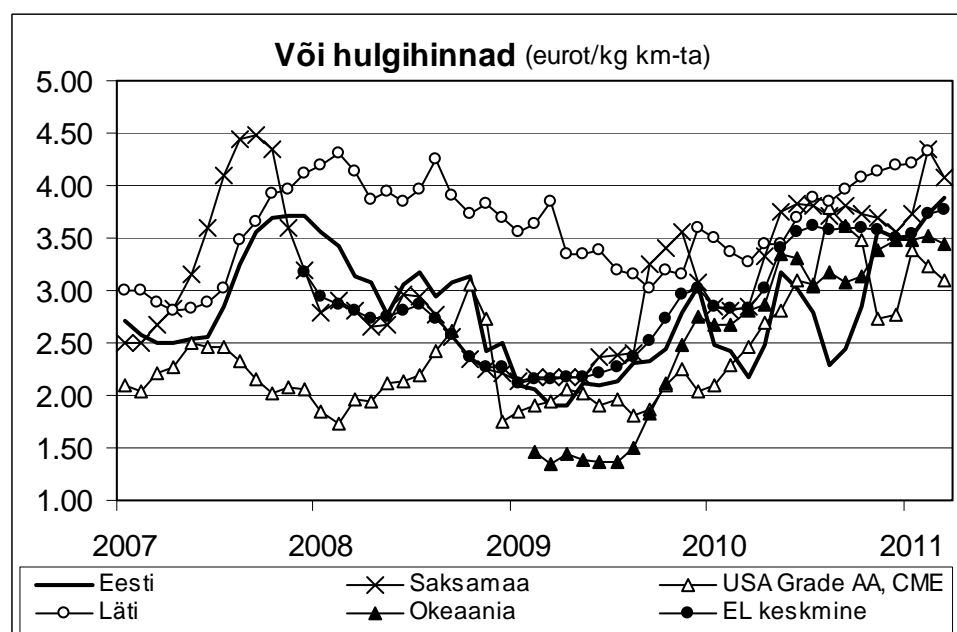
Täispiimapulbri hulgihinnad liikusid pärast 2009. aasta lõpu - 2010. aasta alguse hinnakorrektsiooni uuesti tõusutrendil. Hinnad tõusid I ja II kvartalis ning püsisid suhteliselt stabiilsed III kvartalis. IV kvartalis toimus Euroopa Liidus jälle kerge piimapulbri hulgihinna langus – IV kvartali keskmine hind oli EL-s 1,8% madalam III kvartali keskmisest, Saksamaal – 2,7%, Eestis -8,6%, kuid Okeaanias tõusis hulgihind võrreldes III kvartaliga 5,8%. 2011. aasta alguses on hinnatõus jätkunud Okeaanias ja detsembris hakkasid piimapulbri hinnad ka Euroopas uuesti tõusma. 2010. aasta keskmine hind oli võrreldes 2009. aasta keskmise hinnaga kõrgem nii Okeaanias (+48,6%) kui EL-s (+29,7%, sealhulgas Saksamaal +31,7%, Eestis +46,6%) – tabel 8, joonis 15.

Joonis 15

Allikad: EKI, CLAL, Euroopa komisjon

Joonis 16

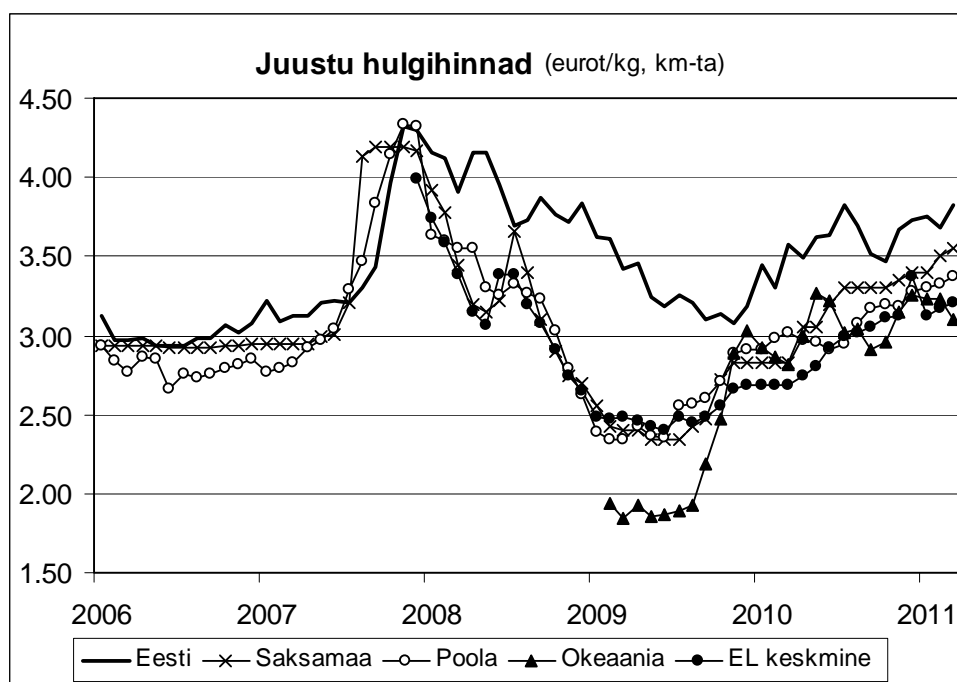

Allikad: EKI, CLAL, Euroopa Komisjon

Või hulgi hind tõusis EL keskmisena 2010. aasta II kvartali lõpuni ja püsis stabiilselt kõrgel tasemel nii III kui ka IV kvartalis. Seejuures oli III kvartali keskmine hulgi hind 8% kõrgem II kvartali keskmisest hinnast, IV kvartali keskmine hind aga jäi 1,2% madalamaks III kvartali keskmisest. Uuesti on või hind EL-s tõusnud 2011. aasta alguses. Okeaanias tegi või hind kerge korrektsiooni allapoole III kvartalis, oli aga IV kvartali keskmisena 7,6% kõrgem III kvartali keskmisest. USA-s oli või hind kõrgeimal tasemel 2010. aastal III kvartalis, tegi aga IV kvartalis

läbi suure languse - IV kvartali keskmine hind oli 14,2% madalam III kvartali keskmisest hinnast. 2010. aasta keskmise hinna tõus võrreldes 2009. aastaga oli EL-s keskmisena 38,4%, USA-s 47%, Ookeaania 77,8%. 2011. aasta alguses on või hulgihind Ookeaania püsinud kõrgel tasemel, USA-s aga aastavahetuse tõusu järel liikunud uuesti langustrendil (tabel 8, joonis 16).

Juustu hulgihind on Euroopa Liidus alates 2009. aasta teisest poolest pidevalt tõusnud. 2010. aasta IV kvartali keskmine hind oli Saksamaal 1,5% kõrgem III kvartali keskmisest hinnast, Poolas 5,3% kõrgem ning EL keskmisena oli hinnatõus IV kvartalis võrreldes III kvartaliga 6%. Aasta keskmiste arvestuses oli hinnatõus EL-s võrreldes 2009. aastaga 17,3%. Ookeania juustu hind, mis 2009. aasta I poolaastal oli Euroopa hindadest veerandi võrra madalam tõusis II poolaastal järsult ja oli 2010. aasta alguses Euroopa hindadega võrreldaval tasemel. 2010. aastal on juustu hind Ookeaania liikunud tõusutrendil. 2010. aasta keskmine juustu hulgihind oli Ookeaania 40,1% kõrgem 2009. aasta keskmisest. 2011. aasta alguses on juustu hinnad püsinud jätkuvalt kõrgel tasemel nii EL-s kui Ookeaania (tabel 8, joonis 17).

Joonis 17

Allikad: EKI, CLAL, Euroopa Komisjon

Eestis on piimatoodete tööstusest väljamüügi- ja ekspordihinnad on tugevalt mõjutatud maailmaturuhindadest.

Kui lõssipulbri hulgihind on Eestis paaril viimasel aastal järginud maailmaturu hindade dünaamikat üsna täpselt, siis piimapulbri, või ja juustu hulgihinnad on liikunud Eestis maailmaturu hindadest veidi erinevalt.

Lõssipulbri tööstusest väljamüügihinna 2009. aastal alanud tõus kestis Eestis 2010. aasta jaanuarini, tegi I kvartalis sarnaselt maailmaturul toimuvaga läbi languse, tõusis uuesti maikuus ning püsis suhteliselt stabiilsena II ja III kvartalis. 2010. aasta IV kvartalis toimus

hinnakorrektsioon allapoole. IV kvartali keskmine lõssipulbri tööstusest väljamüügihind oli Eestis 2,9% madalam III kvartali keskmisest (EL keskmise hinna langus oli IV kvartalis 2,7%). 2010. aasta keskmine hind oli Eestis 34,8% kõrgem 2009. aasta keskmisest hinnast (EL-s oli hinnatõus 23,6%). Lõssipulbri hulgihinna tase oli IV kvartalis 2,3% kõrgem EL keskmisest hinnast, 2010. aasta keskmisena 1,8% kõrgem. 2011. aasta alguses on hind liikunud tõusutrendil. Lõssipulbri ekspordihind oli nii IV kvartalis kui aasta keskmisena veidi madalam tööstuse väljamüügihinnast (tabel 9, joonis 18).

Tabel 9

Piimatoodete tööstusest väljamüügi- ja ekspordihindade muutus Eestis 2008-2010. aastail
(tööstusest väljamüügi /ekspordihind; IV kvartali ja aasta keskmised, €/kg, piimal €/l)

	IV kv 2008	IV kv 2009	IV kv 2010	märts 2011*	2008	2009	2010
Piimapulber	2.42/ 2.74	2.48/ 2.34	3.21/ 2.97	3.74	2.64/ 2.52	2.16/ 2.23	2.81/ 2.77
Lõssipulber	1.85/ 1.91	1.94/ 1.92	2.27/ 1.89	2.53	2.18/ 2.02	1.66/ 1.69	2.21/ 2.16
Juust Edam	3.77/ 3.73	3.13/ 2.96	3.60/ 3.64	3.82	3.90/ 4.04	3.30/ 2.98	3.58/ 3.43
Või, 82-85%, 25 kg,plokk	2.59/ 2.42	2.72/ 2.72	3.13/ 2.89	3.89	2.95/ 2.82	2.18/ 2.13	2.75/ 2.88
Või, üle 80%,väikepakk	4.21	3.54	4.31	4.51	4.21	3.47	3.99
Piim 2,5%, kile	0.44	0.27	0.43	0.43	0.47	0.30	0.36
Piim 2,5%, pure	0.55	0.41	0.52	0.52	0.55	0.44	0.46
Piim 3,5%, kile	0.51	0.37	0.53	0.51	0.53	0.41	0.44
Piim 3,5%, pure	0.57	0.51	0.59	0.59	0.58	0.53	0.56
Kodujuust, 4% lisandita	2.24	2.18	2.26	2.27	2.26	2.19	2.21

Allikad: EKI, PM Kaubanduspoliitika büroo

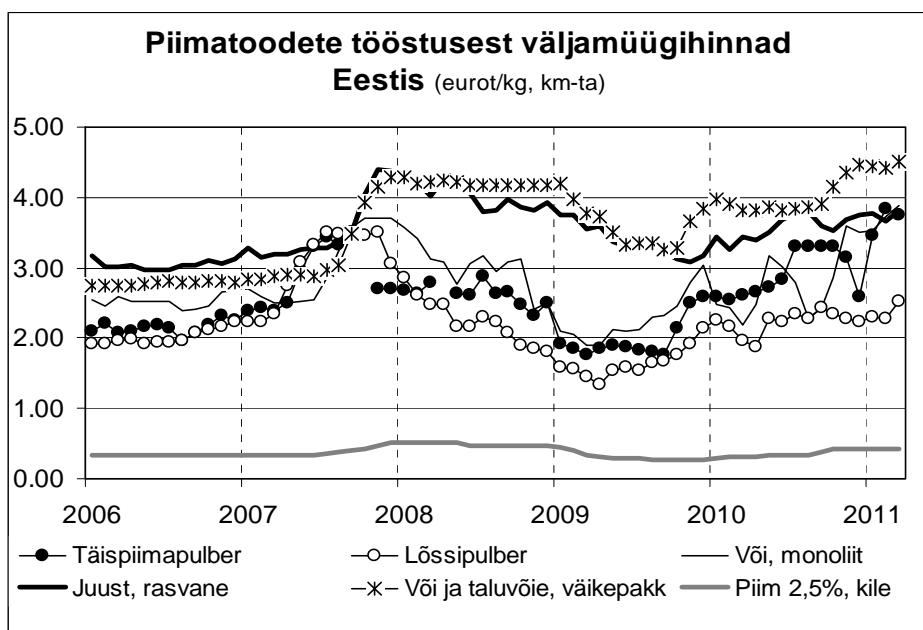
*tööstusest väljamüügihind

Täispiimapulbri tööstusest väljamüügihind liikus Eestis 2010. aastal pidevalt tõusutrendil, välja arvatud lühiajaline järsk langus aasta lõpus. Kuid hinna tase, mis 2010. aasta esimesel poolel oli võrreldav EL keskmise hinna tasemega, oli aasta teisel poolel Eestis kõrgem kui EL-s (III kvartalis +20%, IV kvartalis +10%). Aasta keskmise hinna tõus oli Eestis 2010. aastal võrreldes 2009. aastaga 30,1%, EL-s 29,7%. Piimapulbri keskmine ekspordihind oli 2010. aastal Eestis 1,4% madalam kui tööstusest väljamüügihind. 2011. aasta alguses on piimapulbri tööstusest väljamüügihind jätkuvalt tõusnud olles märtsis 16,5% kõrgem 2010. aasta IV kvartali keskmisest hinnast (tabel 9, joonis 18).

Edam-tüüpi juustu tööstusest väljamüügihind on Eestis liikunud tõusutrendil alates 2009. aasta detsembrist. Aastakeskmiste võrdluses oli hinnatõus 2010. aastal võrreldes 2009. aastaga 8,5%. Ekspordihind, mis IV kvartalis veidi ületas tööstusest väljamüügihinda jäi aastakeskmisena

sellest 4,2% madalamaks. Võrreldes EL keskmise ja Okeania hinnatasemetega on juustu hind Eestis liikunud oluliselt kõrgemal tasemel, kuid nimetatud hinnavahe on 2010. aastal võrreldes 2008. ja 2009. aastaga vähenenud. Kui 2008. aastal ja 2009. aastal aitas seda hinnavahet hoida juustu eest siseturul saadud kõrgem hind, siis 2010. aastal on ekspordihind võrreldes eelmise aastaga kasvanud kiiremini kui tööstusest väljamüügihind (vastavalt +15,1% ja +8,5%). Seega on siseturu hinnatase alanenud (tabel 9, joonis 18).

25-kiloses pakendis *monoliitvõi* tööstusest väljamüügihind liikus Eestis 2009. aastal tõusutrendil olles lähedal EL keskmisele hinnatasemele ning kõrgem USA ja Okeania hindadest. Hinnatõus kestis 2009. aasta lõpuni. 2010. aasta I kvartalis tegi või hulgihind läbi 28%-lise languse, tõusis seejärel uuesti maikuuni ja läbis uue languse kuni augustini. Edasi liikus monoliitvõi hulgihind Eestis tõusutrendil, ühel tasemel EL keskmise hinnaga, 2010. aasta lõpuni ning hinnatõus on jätkunud ka 2011. aasta I kvartalis. IV kvartali keskmine hind oli 26,2% kõrgem III kvartali keskmisest hinnast. Aastakeskmiste võrdluses oli hinnatõus 2010. aastal võrreldes 2009. aastaga 26,1%. Või ekspordihind oli 2010. aasta IV kvartalis 7,7% madalam tööstuse hulgihinnast, aastakeskmisena aga 4,7% kõrgem kui väljamüügihind (tabel 9).

Joonis 18

Allikas: EKI

Põhiliselt siseturul müüdava *väikepakendis või* tööstusest väljamüügihind püsis stabiilselt kõrgel tasemel 2010. aasta algusest kuni III kvartali lõpuni. III kvartali keskmine hind oli II kvartali keskmisest vaid 1% kõrgem. IV kvartalis väikepakendis või hind tõusis – IV kvartali keskmine tööstusest väljamüügihind oli 11,4% kõrgem III kvartali keskmisest hinnast (joonis 12). Aastakeskmiste arvestuses oli väikepakendis või hinnatõus 2010. aastal võrreldes 2009. aastaga 15%. 2011. aasta alguses on hinnatõus jätkunud ja märtsis oli hind 4,6% kõrgem IV kvartali keskmisest (tabel 9, joonis 18).

Teistest siseturule müüdavatest piimatoodetest on *joogipiimade* keskmised tööstusest väljamüügihindad liikunud 2010. aastal valdavalt tõusutrendil. II kvartali keskmine hind oli olenevalt tootest (2,5%-line või 3,5%-line piim) ja pakendist (kile- või purepakend) 3,8...13,9% kõrgem I kvartali keskmisest hinnast. III kvartali keskmine väljamüügihind oli II kvartali keskmisest kõrgem 1,8...6,1%. IV kvartalis oli keskmise hinna tõus 2,5%-lisel kilepakendis piimal 22,9%, 2,5%-lisel purepakendis piimal +15,6%, 3,5%-lisel kilepakendis piimal +23,3% ja 3,5%-lisel purepakendis piimal +5,4%. Aastakeskmiste hindade arvestuses olid hinnatõusud nimetatud toodetel 2010. aastal võrreldes 2009. aastaga vastavalt +20%, +4,5%, +7,3% ja +5,7%. 2011. aasta alguses on joogipiimade tööstusest väljamüügihindade tõus peatunud (tabel 9).

4%-lise rasvasusega *kodujuustu* tööstusest väljamüügihind on teiste toodete hindadega võrreldes olnud stabiilsem. I ja III kvartalis oli keskmine hind samal tasemel eelneva kvartali hinnaga, II kvartalis oli hinnatõus 0,9% ja IV kvartalis +2,7%. Kodujuustu 2010.aasta keskmine väljamüügihind oli 0,9% kõrgem kui 2009. aastal (tabel 9).

Piimatoodete **jaehindade** tõus algas 2009. aasta III kvartalis pärast piima kokkuostuhinna pöördumist tõusule. 2010. aasta I kvartalis tegid enamuse piimatoodete jaehinnad läbi kerge hinnakorrektsiooni allapoole, kuid jätkasid siis uuesti tõusutrendil. I kvartali keskmised hinnad olid 0,7...9,0% kõrgemad kui 2009. aasta IV kvartali keskmised. II kvartali keskmised hinnad olid olenevalt tootest kuni 11% kõrgemad I kvartali keskmistest hindadest, III kvartalis oli hinnatõus kuni 6,7%. Hinnatõus kiirenes IV kvartalis, mil keskmised hinnad olid kuni 22,9% kõrgemad III kvartali keskmistest. Enim kallinesid III kvartaliga võrreldes kohvikoor (+22,9%), kilepakendis 2,5%-line piim (+22,6%), hapukoor (+19,4%), purepakendis 2,5%-line piim (+17,6%), kilepakendis keefir (+15,6%) ja taluvõie (+12,4%). Väikepakendis >80% või jaehind tõusis IV kvartalis 8,7%, kohalikul juustul +4,6%. Vaid kodujuustu hind alanes 0,3%. Aastakeskmiste hindade võrdluses kallinesid 2010. aastal võrreldes 2009. aastaga enim kilepakendis 2,5%-line piim (+17,8%), kohvikoor (+15%), kilepakendis keefir (+12,3%), purepakendis virsikujogurt (+11,3%), väikepakendis >80% või (+10,9%). Veidi odavnes vaid Edam-tüüpi juust (-0,5%). 2011. aasta alguses on jätkunud mõnede piimatoodete jaehindade tõus. Enim on 2010. aasta IV kvartali keskmisega võrreldes kallinenud juust (+3,7%), väikepakendis >80% või (+2,8%) ja kodujuust (+2,7%) (tabel 10).

Euroopa pealinnade **supermarketite** hinnavõrdluse alusel oli 2010. aasta detsembris Tallinn teiste pealinnadega võrreldes kallimate linnade hulgas 3,5%-lise piima, või ja hallitusjuustu hinna poolest. Võrreldes teiste vaatlusaluste linnadega oli Tallinnas kõige odavam kohvikoor. Jogurtite osas oli Tallinn odavamate linnade hulgas ning juustu hind keskmisel tasemel (tabel 11). Erinevused piimatoodete jaehindades Tallinnas ja lähiriikide pealinnades on 2010. aastal võrreldes 2008. ja 2009. aastaga oluliselt vähenenud (joonised 19-21).

Tabel 10

Piimatoodete jaehinnad Eestis 2008-2010. aastail
(IV kvartali ja aasta keskmised, €/kg, piimal €/l)

	IV kv 2008	IV kv 2009	IV kv 2010	märts 2011	2008	2009	2010
Juust Edam	7.78	6.17	7.09	7.35	8.06	6.65	6.62
Või, üle 80% väikepakk	6.36	5.64	6.87	7.06	6.40	5.76	6.39
Hapukoor	1.75	1.39	1.91	1.92	1.78	1.49	1.61
Kohvikoor	1.66	1.31	1.93	1.95	1.73	1.40	1.61
Kodujuust	3.62	3.77	3.73	3.83	3.63	3.70	3.74
Piim 2,5%, kile	0.58	0.43	0.65	0.65	0.62	0.45	0.53
Piim 2,5%, pure	0.78	0.64	0.80	0.80	0.79	0.69	0.69
Piim 3,5%, pure*	0.82	0.80	0.90	0.88	0.82	0.79	0.84
Keefir, kile	0.66	0.55	0.74	0.73	0.68	0.57	0.64
Keefir, pure	0.84	0.77	0.92	0.93	0.85	0.79	0.84
Virsikujogurt, 1 kg pure*	1.23	1.25	1.39	1.39	1.26	1.24	1.38
Maasikajogurt, väike tops*	0.35	0.35	0.37	0.36	0.34	0.35	0.36
Maitsestatamata jogurt* 0,5 kg	0.75	0.76	0.78	0.78	0.74	0.75	0.76

* kodumaise toote keskmine hind Tallinna supermarketites kvartali viimase kuu alguses ja nendelt arvatud aasta keskmised hinnad

Allikas: EKI

Tabel 11

Piimatoodete jaehinnad Euroopa pealinnade supermarketites dets. 2010.a (€)

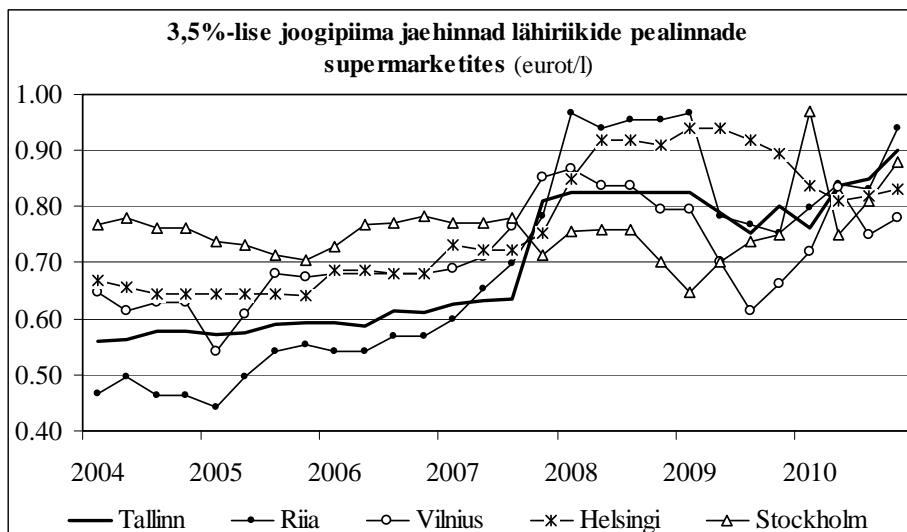
Toode	Piim, 3,5%	Või,80- 82,5%	Juust, Edam, Gouda	Kohvi- koor, 10%	Virsi- ku- jogurt	Maitse- tamata jogurt	Zott Danone jms jogurt	Valge- hallitus- juust Brie President
Kogus	1 liiter	200g	1 kg	0,2 liitrit	150 g	0,5 kg	125g	1 kg
Tallinn	0.90	1.46	6.80	0.41	1.39	0.78	0.42	15.13
Riia	0.94	1.31	6.23	0.70	x	0.95	x	11.78
Vilnius	0.78	1.26	5.92	0.84	1.34	0.80	x	10.12
Praha	0.64	1.02	6.71	0.77	2.21	0.75	0.45	9.83
Bratislava	0.84	1.57	6.11	0.89*	2.02	0.80	0.39	13.42
Budapest	0.79*	1.43	6.14	x	1.93	0.94	x	13.21
Helsingi	0.83	0.84	7.36	0.66	1.95	1.26	0.64	14.53
Berliin	0.87	1.25	8.18	0.48*	1.89	0.69	0.38	x
Stockholm	0.88	1.92	7.68	0.87	1.64	1.43	0.38	9.88

***Bratislava:** kohvikoor klaaspakendis; **Budapest:** piim 2,8%; **Helsingi:** võil ümberarvutus 500g pakendilt; **Berliin:** kohvikoor UHT; **Stockholm:** kohvikoor 12%; Arla jogurt

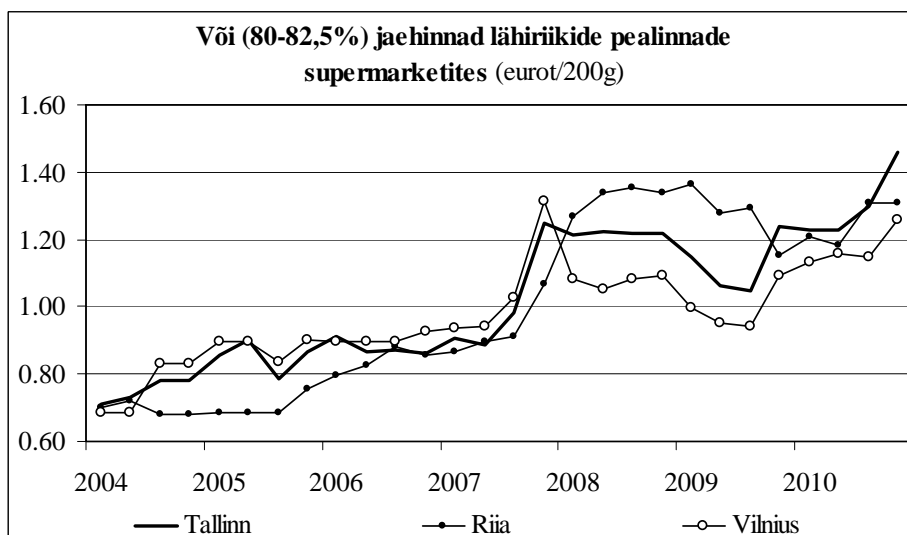
Ümberarvutused erinevatelt pakendi suurstelt (kasutatud on lähima suurusega pakendi hindasid)

Allikas: EKI

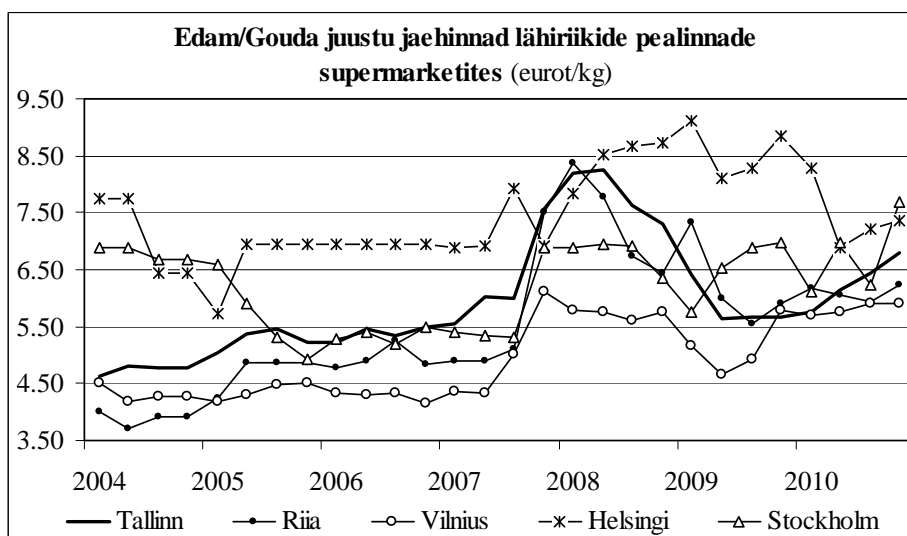
Joonis 19

Joonis 20

Joonis 21

Allikas: EKI

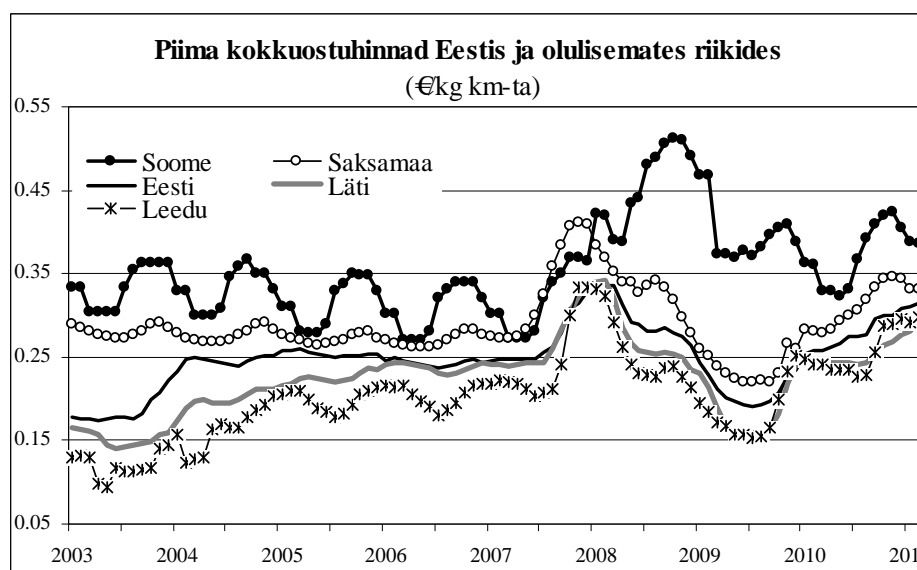
Tabel 12

Piima keskmised kokkuostuhinnad Euroopa Liidu riikides, USA-s ja Uus-Meremaal
(€/kg km-ta)

	IVkv 2008	IVkv 2009	IVkv 2010	Veebr. 2011	2008	2009	2010
Belgia	0.28	0.28	0.34	0.34	0.32	0.24	0.30
Bulgaaria	0.32	0.26	0.31	0.32	0.32	0.25	0.28
Tšehhi	0.27	0.24	0.30	0.32	0.33	0.23	0.28
Taani	0.37	0.29	0.36	0.35	0.37	0.28	0.32
Saksamaa	0.30	0.25	0.34	0.33	0.34	0.24	0.31
Eesti	0.27	0.22	0.30	0.31	0.30	0.21	0.28
Kreeka	0.41	0.37	0.39	0.41	0.43	0.38	0.37
Hispaania	0.35	0.29	0.31	0.31	0.38	0.29	0.29
Prantsusmaa	0.34	0.29	0.32	0.33	0.36	0.30	0.31
Iirimaa	0.34	0.28	0.34	0.33	0.36	0.25	0.31
Itaalia	0.37	0.30	0.35	0.36	0.38	0.31	0.34
Küpros	0.51	0.51	0.52	0.52	0.49	0.51	0.51
Läti	0.25	0.21	0.27	0.29	0.28	0.19	0.25
Leedu	0.23	0.23	0.29	0.30	0.25	0.18	0.25
Luksemburg	0.36	0.28	0.32	0.32	0.38	0.27	0.30
Ungari	0.28	0.24	0.29	0.31	0.32	0.21	0.26
Malta	...	...	0.46	0.45	...	...	0.18
Holland	0.36	0.32	0.35	0.36	0.36	0.27	0.31
Austria	0.34	0.30	0.35	0.35	0.38	0.29	0.32
Poola	0.26	0.25	0.30	0.30	0.30	0.22	0.27
Portugal	0.34	0.28	0.31	0.31	0.36	0.29	0.29
Rumeenia	...	0.21	0.26	0.28	...	0.20	0.24
Sloveenia	0.33	0.25	0.28	0.29	0.33	0.26	0.27
Slovakkia	0.29	0.25	0.30	0.31	0.32	0.21	0.27
Soome	0.50	0.40	0.42	0.39	0.46	0.39	0.37
Rootsi	0.34	0.29	0.39	0.40	0.36	0.26	0.34
Suurbritannia	0.31	0.26	0.29	0.30	0.32	0.26	0.28
EL-15 aritm. keskmine	0.35	0.30	0.35	0.34	0.37	0.29	0.32
EL-10 aritm. keskmine	0.30	0.27	0.32	0.33	0.33	0.25	0.29
EL-27 aritm. keskmine	0.33	0.28	0.34	0.34	0.35	0.27	0.31
EL-27 kaalutud keskm.	0.33	0.28	0.33	0.33	0.35	0.26	0.31
USA	0.30	0.23	0.29	0.31	0.29	0.20	0.27
Uus-Meremaa	0.19	0.23	0.31	0.33	0.25	0.18	0.28

Allikad: Euroopa Komisjon, SA

Toorpiima kokkuostuhind oli EL-27 riikide kaalutud keskmisena 2010. aasta IV kvartalis 0.331 €/kg, hinnatõus võrreldes III kvartaliga (0.316 €/kg) oli 4,7%. 2010. aasta keskmine hind EL riikide keskmisena oli 0.307 €/kg, mis võrreldes 2009. aasta keskmise hinnaga (0.268 €/kg) on 14,6% kõrgem. Eestis tõusis piima kokkuostuhind 2010. aasta IV kvartalis võrreldes III kvartaliga 7,1% (0.282 eurolt /kg 0.302 eurole/kg). 2010. aasta keskmine piima kokkuostuhind oli 0.277 €/kg ning hinnatõus võrreldes 2009. aastaga 31,3%. EL riikide pingereas oli Eesti 2010. aasta keskmise hinna poolest tagantpoolt 10. kohal (tabel 12).

Allikas: Euroopa Komisjon

Tabel 13

Piima* keskmised kokkuostuhinnad Euroopa Liidu mõningates suurtes meiereides
(€/kg km-ta)

	IVkv 2008	IVkv 2009	IVkv 2010	veebr 2011	2008	2009	2010
Belgomilk, Belgia	0.28	0.29	0.34	0.36	0.33	0.25	0.32
Humana Milch Union, Saksamaa	0.32	0.27	0.32	0.31	0.35	0.25	0.30
Nordmilch Saksamaa	0.27	0.26	0.33	0.31	0.32	0.23	0.30
Arla Foods Taani	0.34	0.26	0.33	0.32	0.36	0.25	0.30
Hämeenlinnan O., Soome	0.46	0.39	0.40	0.41	0.42	0.38	0.36
Bongrain CLE, Prantsusmaa	0.33	0.27	0.33	0.34	0.35	0.30	0.32
Danone Prantsusmaa	0.36	0.29	0.33	0.34	0.37	0.30	0.32
Lactalis Prantsusmaa	0.33	0.27	0.33	0.34	0.35	0.29	0.32
Sodiaal, Prantsusmaa	0.31	0.27	0.32	0.34	0.35	0.29	0.32
First Milk, Suurbritannia	0.32	0.24	0.28	0.28	0.31	0.24	0.25
Glanbia, Iirimaa	0.35	0.25	0.32	0.37	0.35	0.23	0.29
Kerry Agribusiness, Iirimaa	0.30	0.24	0.30	0.33	0.33	0.23	0.29
Royal Friesland Campina, Holland	0.34	0.31	0.36	0.34	0.34	0.25	0.31
Dairy Crest, Suurbritannia	0.35	0.29	0.32	0.31	0.33	0.28	0.29
Suurtööstuste keskmine EL-is	0.33	0.28	0.33	0.34	0.35	0.27	0.31

* baasiline piim 4,2% rasva, 3,35% valku, SCC 24,999, TBC 24,999

Allikas: LTO

USA-s oli piima keskmine kokkuostuhind 2010. aasta keskmisena 12,9% madalam kui EL-27 riikide keskmine hind ning Uus-Meremaal 9,7% madalam.

2011. aasta alguses on piima kokkuostuhinna tõus enamuses EL liikmesriikides jätkunud. Eestis oli piimakokkuostuhind veebruaris 0.314 €/kg, mis on 4% kõrgem 2010. aasta IV kvartali keskmisest hinnast.

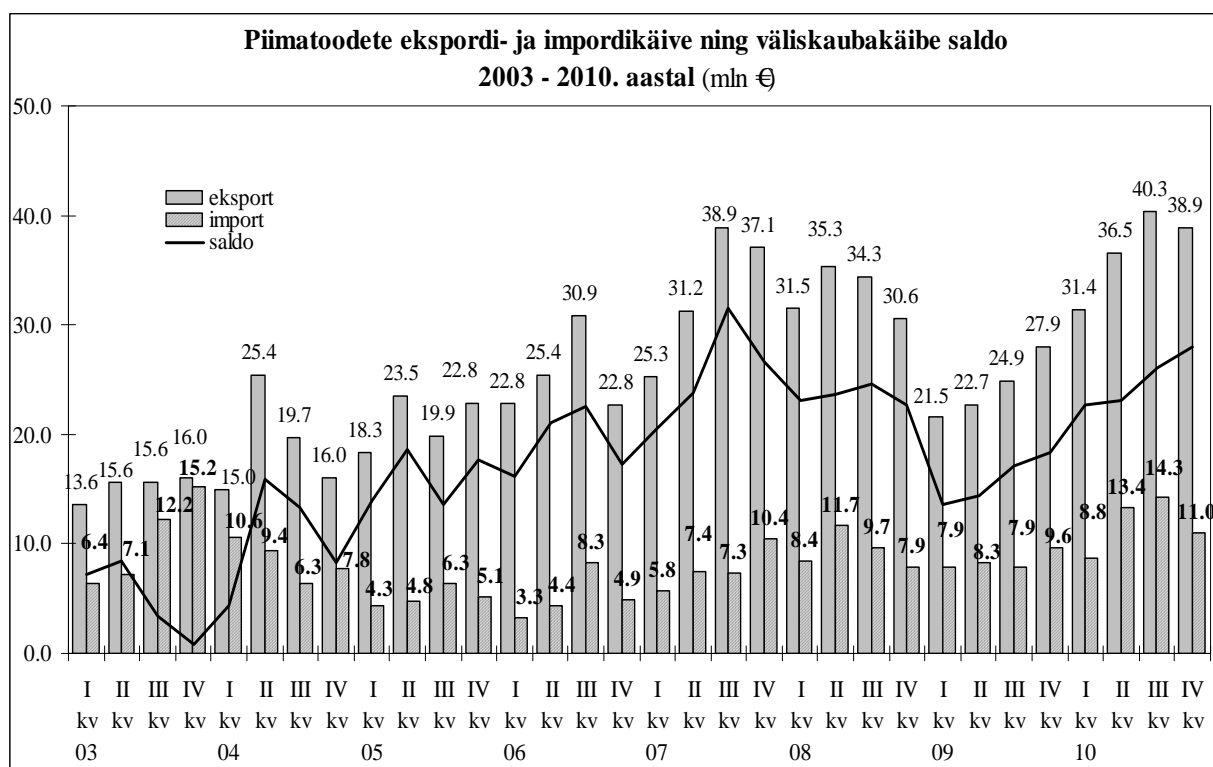
Aasta keskmiste arvestuses tõusis piima kokkuostuhind EL-i suuremates piimatööstusettevõtetes (suurtööstuste keskmisena) 2010. aastal võrreldes 2009. aastaga 14,8% (0,27 eurolt/kg 0,31 eurole/kg). 2011. aasta I kvartalis on hinnatõus jätkunud Belgia, Soome, Prantsusmaa ja Iirimaa suuremates piimatööstustes. Saksamaa, Taani, Hollandi ja Suurbritannia vaatlusalustes tööstustes on kokkuostuhinnad 2011. aasta alguses veidi alanenud (tabel 13).

Väliskaubandus

Seoses piimatoodete hindade tõusuga maailmaturul on elavnenu ka piimatoodete väliskaubandus. Eestis suurenes piimatoodete ekspordikäive 2010. aastal võrreldes 2009. aastaga 51,6% ning impordikäive +40,5%. Kaubavahetuse positiivne saldo suurenes 57,4% (2009. aasta 63,4 mln eurolt 99,8 mln eurole 2010. aastal).

Põllumajandussaaduste väliskaubanduses moodustas piimatoodete eksport 2010. aastal 17,6% (2009.a 14,8%) põllumajandussaaduste kogu ekspordikäibest ja import 4,6% (2009.a 3,6%) kogu impordikäibest.

Joonis 23

Allikas: PM Kaubanduspoliitika büroo

2010. aastal **eksporditi** Eestist piimatooteid kokku 147,1 mln euro väärtuses, mis on 51,6% ehk 50,1 miljonit eurot rohkem kui 2009. aastal (tabel 14). Ekspordikäibe suurenemine tulenes 1-6%-lise rasvasusega piima (+20 mln eurot), 21-45%-lise koore (+13,9 mln eurot), juustu ja kohupiima (+9,1 mln eurot), hapendatud piimatoodete (+5,7 mln eurot), lõssipulbri (+3,7 mln eurot), või (+3,6 mln eurot) käivate suurenemisest.

Vähenesid vaid piimapulbri (-8 mln eurot) ja vadakupulbri (-0,5 mln eurot) ekspordikäibed.

Võrreldes 2009. aastaga oli aasta keskmine ekspordihind kõrgem kõigil piimatoodetel peale jogurti (hinnalangus -5,1%). Enam tõusid hinnad rõõsal koorel (+39,5%), võil ja piimarasvadel (+35,3%), lõssipulbril (+27,6%), piimapulbril (+24,3%), vadakupulbril +24,1%).

Koguseliselt suurenes 2010. aastal enim 1-6%-lise rasvasusega piima (+7,7 korda), 21-45%-lise koore (+5,6 korda), hapendatud piimatoodete (+58,6%, sealhulgas jogurti +75,2%), lõssipulbri (+15,8%) eksport. Vähenesid piimapulbri (-71,6%) ja vadakupulbri (-30,7%) ekspordikogused.

Tabel 14

Piimatoodete põhieksport 2009 – 2010

	2009			2010			Ekspordikoguse muutus 2010/09 +, - %
	Kogus tonni	Summa, tuh €	Hind €/kg	Kogus tonni	Summa, tuh €	Hind /kg	
Piim, koor, lõss	15258	5436,0	0.36	85694	38795.1	0.45	5,6 korda
sh piim 1-6%	9893	2567,1	0.26	76513	22560.6	0.29	7,7 korda
koor 21-45%	1524	2035,6	1.34	8563	15950.3	1.86	5,6 korda
Kondenseeritud piim, pulber	10746	20898,0	1.94	8627	17459,3	2.02	-19,7
sh lõssipulber	4555	7699,4	1.69	5276	11384.8	2.16	15,8
piimapulber	5527	12338,7	2.23	1571	4359.0	2.77	-71,6
Hapendatud piimatooded	9094	8094,5	0.89	14423	13833,5	0.96	58,6
sh jogurt	5424	5185,4	0.96	9501	8614.0	0.91	75,2
Vadakutooted	7638	3927,4	0.51	7319	3919.3	0.54	-4,2
sh vadakupulber	7373	3736,9	0.51	5107	3213.1	0.63	-30,7
Või ja piimarasvad	4149	8833,5	2.13	4318	12438.7	2.88	4,1
sh või	4127	8791,8	2.13	4315	12429.5	2.88	4,6
Juust, kohupiim	15977	44693,3	2.80	17124	53832.5	3.14	7,2
sh naturaalne juust	11273	33601,1	2.98	11902	40809.3	3.43	5,6
Jäätis	1221	2557,9	2.10	1332	3165.5	2.38	9,1
Piimatooded kokku	x	94440,6	x	x	143444,0	X	x
Käive rahas, ilma kaubalise katteta	x	2612,1	x	x	3700,5	X	x
KOKKU	x	97052,7	x	x	147144,5	X	51,6*

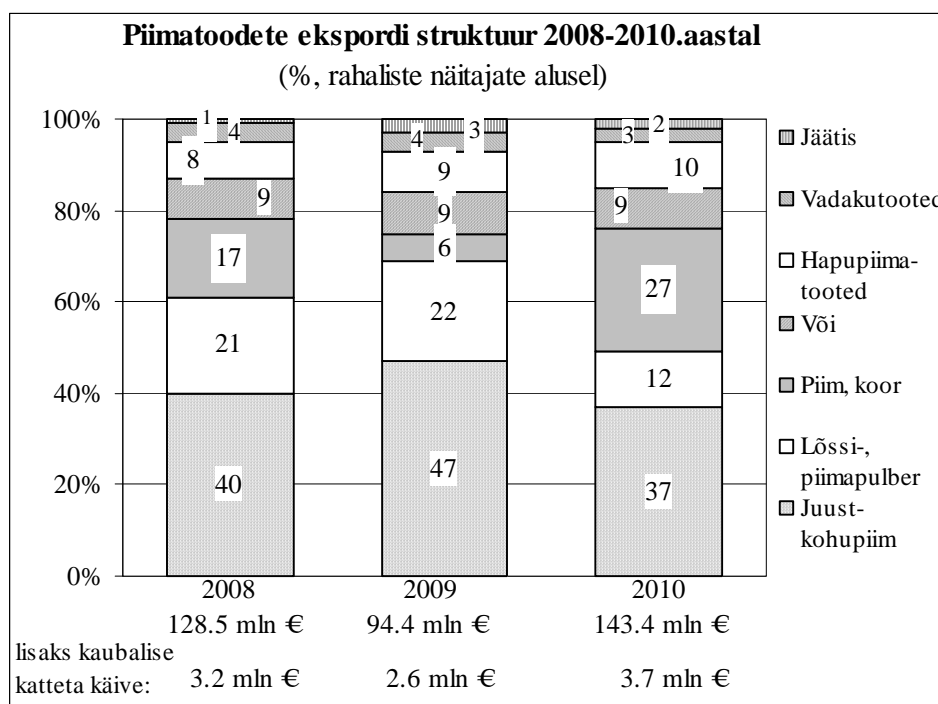
*Ekspordikäibe muutus

Allikas: PM Kaubanduspoliitika büroo

Piimatoodetest olid tähtsamad eksporditartiklid juust ja kohupiim (37% piimatoodete ekspordikäibest, sealhulgas naturaalne juust 28% käibest, joonis 24), rõõsk piim-koor (27%), lõssi- ja piimapulber (12%), hapupiimatooted (10%), või (9%). Võrreldes 2009. aastaga suurenes enim rõõsa piima-koore osatähtsus (+21%-punkti võrra), vähenesid aga enim juustu-kohupiima (-10%-punkti) ja pulbrite (-10%-punkti) osakaalud piimatoodete ekspordikäibes.

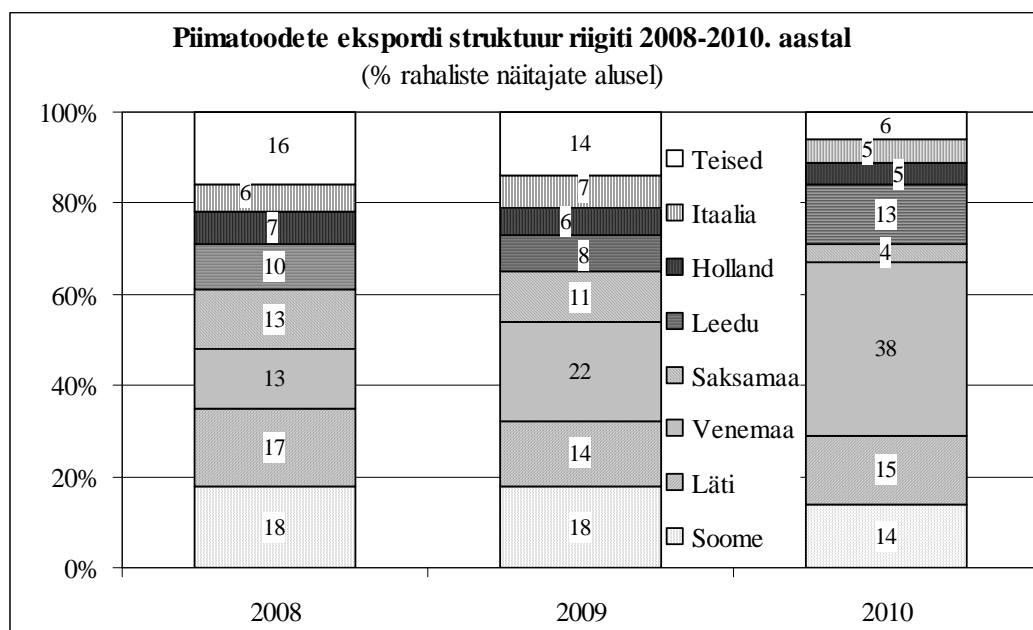
Piimatoodete rahalisest ekspordist 2010. aastal moodustas 60,7% (89,4 mln eurot) eksport EL-i liikmesriikidesse ja 39,3% (57,8 mln eurot) kolmandatesse riikidesse. Eksport EL riikidesse suurenes võrreldes 2009. aastaga 20%, eksport kolmandatesse riikidesse aga +2,6 korda. Riikidest suurenes ekspordikäive viimase aastaga enim Venemaale (+34,6 mln eurot, +2,6 korda). Venemaa osatähtsus ekspordis kolmandatesse riikidesse oli 96,3%.

Venemaa oli 2010. aastal teist aastat järjest suurima osakaaluga sihtriik Eesti piimatoodete väljaveos (38% piimatoodete kogu ekspordikäibest, joonis 25). Järgnesid Läti (15%), Soome (14%), Leedu (13%). Venemaa osakaal oli suur juustu ja kohupiima (38,4% selle ekspordikogusest, sealhulgas 52,3% naturaaluustu kogusest), pulbrite (55,3%, sealhulgas 78,1% lõssipulbri kogusest), vadakutoodete (52,8%), või (35,6%), rõõsa piima ja koore (11,6%), hapendatud piimatoodete (9,1%, sealhulgas 10,1% jogurti kogusest) ekspordikogustes. Venemaa osakaal ekspordikäibes suurenes eelmise aastaga võrreldes peamiselt piima-koore, lõssipulbri, või ja naturaaluustu ekspordikoguste suurenemise arvel.

Joonis 24

Allikas: PM Kaubanduspoliitika büroo

Allikas: PM Kaubanduspoliitika büroo

Läti osakaal oli suur rõõsa piima ja koore (39,2% ekspordikogusest), jäätise (37,3%), hapendatud piimatoodete (30,5%), juustu ja kohupiima (9%) ekspordikogustes. Võrreldes 2009. aastaga suurenes oluliselt piima-koore eksport Lähti, vähenes aga enim või eksport (tabel 15).

Soome oli oluliseks sihtriigiks hapendatud piimatoodete (43,4% ekspordikogusest), või (29,3%), juustu ja kohupiima (19,6%), jäätise (15,7%) ekspordis.

Leetu eksporditi 46,4% rõõsa piima-koore ekspordikogusest, 42% jäätise, 22,4% vadakutoodete, 9% hapupiimatoodete ja 4% pulbrite ekspordikogusest. Eksport Leetu suurenes 2009. aastaga võrreldes peamiselt piima-koore ekspordi suurenemise arvel.

Saksamaa osatähtsus Eesti ekspordi sihtriikide seas vähenes võrreldes 2009. aastaga peamiselt pulbrite ja või ekspordi vähenemise arvel. 2010. aastal müüdi Saksamaale 13,1% pulbrite ekspordikogusest, 11,2% või, 7,3% juustu-kohupiima, 6,9% hapendatud toodete ekspordikogusest.

Tabel 15

Põhiliste piimatoodete ekspordi struktuur riikide lõikes 2010. aastal
(% vastava tootegrupi 2010.a ekspordikogusest)

Piim, lõss, koor	Piima- ja lõssipulber	Hapendatud piimatooted	Või ja piimarasvad	Juust ja kohupiim
1999.a – 10859 t	1999.a – 14356 t	1999.a – 3154 t	1999.a – 8290 t	1999.a – 4626 t
2000.a – 2799 t	2000.a – 14737 t	2000.a – 1701 t	2000.a – 4671 t	2000.a – 3871 t
2001.a – 1999 t	2001.a – 15860 t	2001.a – 2089 t	2001.a – 3963 t	2001.a – 4550 t
2002.a – 3676 t	2002.a – 18014 t	2002.a – 2042 t	2002.a – 5411 t	2002.a – 6230 t
2003.a – 2445 t	2003.a – 12094 t	2003.a – 2647 t	2003.a – 6031 t	2003.a – 8388 t
2004.a – 4563 t	2004.a – 16731 t	2004.a – 2668 t	2004.a – 9009 t	2004.a – 5674 t
2005.a – 18218 t	2005.a – 15827 t	2005.a – 4961 t	2005.a – 5134 t	2005.a – 9243 t
2006.a – 60854 t	2006.a – 12256 t	2006.a – 6413 t	2006.a – 2736 t	2006.a – 11551 t
2007.a – 41597 t	2007.a – 19114 t	2007.a – 7640 t	2007.a – 5473 t	2007.a – 10748 t
2008.a – 62590 t	2008.a – 12281 t	2008.a – 8579 t	2008.a – 4207 t	2008.a – 14078 t
2009.a – 15258 t	2009.a – 10746 t	2009.a – 9094 t	2009.a – 4149 t	2009.a – 15977 t
2010.a – 85694 t	2010.a – 8627 t	2010.a – 14423t	2010.a – 4318 t	2010.a – 17124t
Leedu 46	Venemaa 55	Soome 43	Venemaa 36	Venemaa 38
Läti 39	Läti 15	Läti 31	Soome 29	Soome 20
Venemaa 12	Saksamaa 13	Leedu 9	Saksamaa 11	Itaalia 12
Soome 3	Austria 4	Venemaa 9	Holland 8	Läti 9
	Leedu 4	Saksamaa 7	Taani 7	Holland 9
	Holland 3	Rootsi 1	Läti 5	Leedu 7
	Suurbritannia 2		Norra 3	Teised 5
	Teised 4		Teised 1	

Allikas: PM Kaubanduspoliitika büroo

Piimatooteid **imporditi** 2010. aastal 47,3 mln euro väärtuses, mis on 40,5% (+13,7 mln eurot) rohkem kui 2009. aastal (tabel 16). Käive on suurenenud enamuse piimatoodete impordihindade tõusu ning osa toodete impordikoguste suurenemise tõttu. Võrreldes aastataguse perioodiga on impordihind madalam vaid hapendatud piimatoodetel. Impordikogused olid mullusest suuremad rõõsal koorel (+10,8 korda), võil ja piimarasvavõietel (+2,5 korda) ning jäätisel (+5,3%). Eelmise aastaga võrreldes vähenesid enim piimapulbri (-2,8 korda), vadakutoodete (-48,3%), rõõsa piima (-28,4%), naturaalse juustu (-16,3%) impordikogused.

Impordikäibest moodustas 29% rõõsa piima ja koore import, 27% juustu-kohupiima import, 15% hapupiimatoodete ja 14% pulbrite sissevedu (joonis 26).

Piimatoodete põhiimport 2009 ja 2010. aastatel

	2009			2010			Impordi- koguse muutus 2010/09 +,- %
	Kogus tonni	Summa, tuh €	Hind €/kg	Kogus tonni	Summa, tuh €	Hind €/kg	
Piim, koor, lõss	3157	1935,4	0.99	8616	12936,9	1.50	2,7 korda
sh piim 1-6%	2101	783,5	0.37	1505	609,0	0.40	-28,4
koor 21-45%	636	643,6	1.01	6899	12010,9	1.74	10,8 korda
Kondenseeritud piim, pulber	3796	5212,8	1.37	3712	6251,3	1.68	-2,2
sh lõssipulber	1054	1661,2	1.58	983	2164,4	2.20	-6,7
piimapulber	1530	2468,6	1.61	549	1438,6	2.62	-2,8 korda
Hapendatud piimatooted	4523	7091,9	1.57	4479	6544,0	1.46	-1,0
sh jogurt	2309	3627,8	1.57	2349	3245,2	1.38	1,7
Vadakutooted	2778	3359,1	1.21	1436	1809,6	1.26	-48,3
sh vadakupulber	2419	3079,8	1.27	1238	1643,2	1.33	-48,8
Või ja piimarasvad	266	781,0	2.94	660	2063,0	3.12	2,5 korda
sh või	228	720,4	3.16	577	1946,6	3.37	2,5 korda
Juust, kohupiim	3506	11519,2	3.29	3333	11905,3	3.57	-4,9
sh naturaalne juust	2392	7815,1	3.27	2002	7482,9	3.74	-16,3
Jäätis	1160	2424,4	2.09	1221	2528,3	2.07	5,3
Piimatooted kokku	x	32323,8	x	x	44038,3	x	x
Käive rahas, kaubalise katteta	x	1350,0	x	x	3290,0	x	x
KOKKU	x	33673,8	x	x	47328,3	x	40,5*

*Impordikäibe muutus

Allikas: PM Kaubanduspoliitika büroo

Impordikäibest 98,7% (46,7 mln eurot) moodustas 2010. aastal import EL-i riikidest ja 1,3% (0,6 mln eurot) väljastpoolt EL-i ehk kolmandatest riikidest. Import EL-i teistest liikmesriikidest suurenes eelmise aastaga võrreldes 42,9% (+14 mln eurot). Käive kolmandatest riikidest vähenes 38,6% ehk 0,38 mln euro võrra.

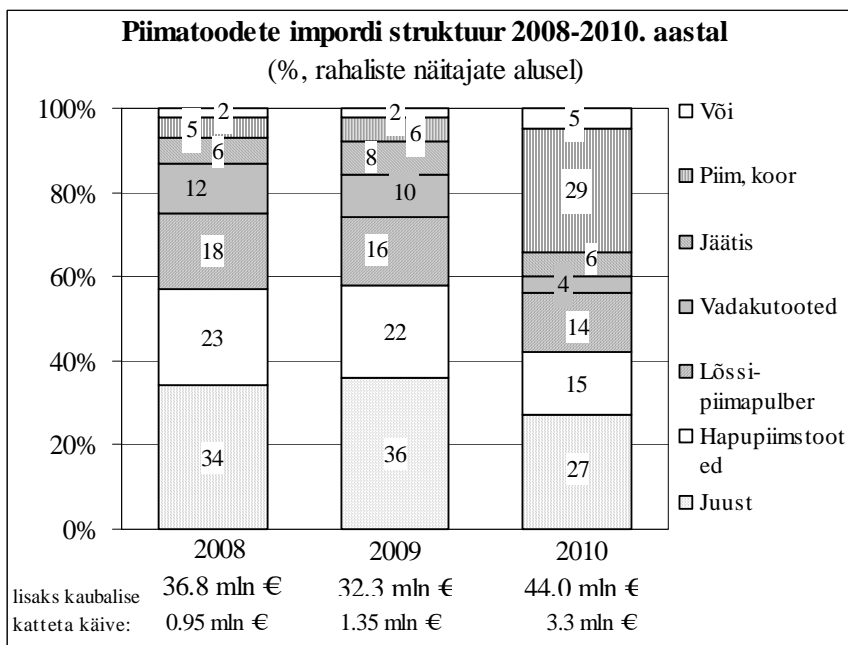
Eestile suuremateks piimatoodete impordipartneriteks olid 2010. aastal Saksamaa (piimatoodete impordikäive 11,2 mln eurot, osakaal piimatoodete impordikäibes 23,6%), Läti (8,4 mln eurot, 17,8%), Poola (7,4 mln eurot, 15,7%), Leedu (7,2 mln eurot, 15,1%) ja Soome (5,8 mln eurot, 12,2%, joonis 27). Seejuures on 2009. aastaga võrreldes enim suurenenud Saksamaa osatähtsus, enim vähenenud on aga Poola osatähtsus.

Saksamaalt imporditi 2010. aastal Eestisse 44,1% rõõsast piimast-koorest, 24,3% juustust-kohupiimast (sealhulgas 30,4% värsket juustust ja kohupiimast, 27,2% sulatatud juustust, 60,4%

imporditud sinihallitusjuustust, 21,3% naturaaluustust). Hapendatud toodete impordikogusest tuli Saksamaalt 6%, võist ja pulbritest 4,2%, vadakutoodetest 3%.

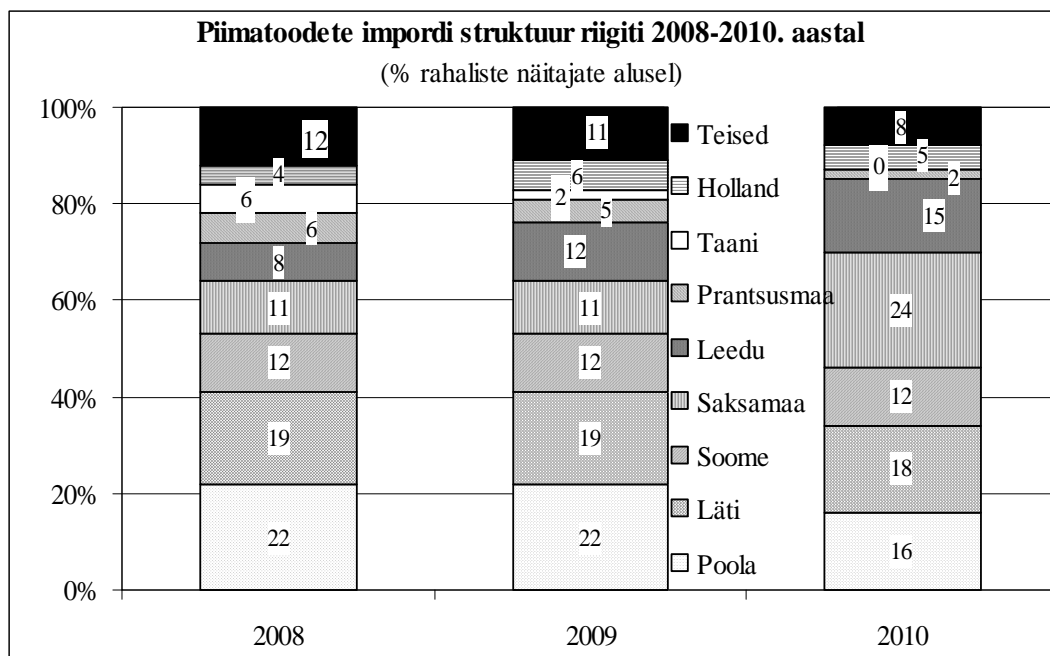
Lätist osteti 65,9% võist ja piimarasvadest, 28,6% hapendatud piimatoodete impordikogusest, 27% pulbritest, 17,7% juustust-kohupiimast (sealhulgas 15% naturaaluustu impordikogusest), 13,9% rõõsast piimast-koorest (tabel 17).

Joonis 26

Allikas: PM Kaubanduspoliitika büroo

Joonis 27

Allikas: PM Kaubanduspoliitika büroo

Põhiliste piimatoodete impordi struktuur riikide lõikes 2010. aastal
(% vastava tootegrupi 2010.a impordikogusest)

Piima- ja lõssipulber	Hapendatud piimatooted	Või ja piimarasvad	Juust ja kohupiim	Jäätis
1999.a – 2650 t	1999.a – 1550 t	1999.a – 2412 t	1999.a – 1439 t	1999.a – 965 t
2000.a – 5472 t	2000.a – 346 t	2000.a – 856 t	2000.a – 1590 t	2000.a – 1124 t
2001.a – 4402 t	2001.a – 1158 t	2001.a – 771 t	2001.a – 2177 t	2001.a – 1175 t
2002.a – 4704 t	2002.a – 1615 t	2002.a – 3509 t	2002.a – 2648 t	2002.a – 1127 t
2003.a – 10130 t	2003.a – 1181 t	2003.a – 8285 t	2003.a – 2960 t	2003.a – 1070 t
2004.a – 1664 t	2004.a – 1139 t	2004.a – 2980 t	2004.a – 3713 t	2004.a – 1431 t
2005.a – 611 t	2005.a – 1414 t	2005.a – 117 t	2005.a – 3614 t	2005.a – 1377 t
2006.a – 1742 t	2006.a – 2255 t	2006.a – 129 t	2006.a – 1981 t	2006.a – 1361 t
2007.a - 1563 t	2007.a - 3810 t	2007.a - 154 t	2007.a - 2739 t	2007.a - 1553 t
2008.a - 4009 t	2008.a - 4914 t	2008.a - 227 t	2008.a - 3048 t	2008.a - 977 t
2009.a - 3796 t	2009.a - 4523 t	2009.a - 266 t	2009.a - 3506 t	2009.a - 1160 t
2010.a – 3712 t	2010.a - 4479 t	2010.a - 660 t	2010.a – 3333 t	2010.a - 1221 t
Soome 43	Poola 46	Läti 66	Saksamaa 24	Leedu 60
Läti 27	Läti 29	Soome 22	Soome 22	Soome 21
Leedu 18	Austria 9	Leedu 5	Läti 18	Venemaa 8
Holland 5	Saksamaa 6	Saksamaa 4	Poola 11	Läti 5
Saksamaa 4	Itaalia 6	Poola 3	Itaalia 7	Tšehhi 4
Poola 2	Leedu 4		Leedu 5	Teised 2
Teised 1			Holland 5	
			Iirimaa 3	
			Teised 5	

Allikas: PM Kaubanduspoliitika büroo

Poola oli Eesti jaoks oluline impordiriik hapendatud piimatoodete (45,7% impordikogusest, sealhulgas 52,1% jogurtist), juustu-kohupiima (11%), rõõsa piima-koore (9%) osas.

Leedust osteti 6,4% jäätise impordikogusest, 21,5% piimast-koorest, 17,8% pulbritest, 15,3% vadakutoodetest, 5,1% juustust-kohupiimast.

Soomest imporditi 42,8% kondenseeritud piimast-koorest, 24,8% võist, 21,8% juustust-kohupiimast, 21,2% jäätisest, 18,2% vadakutoodetest.

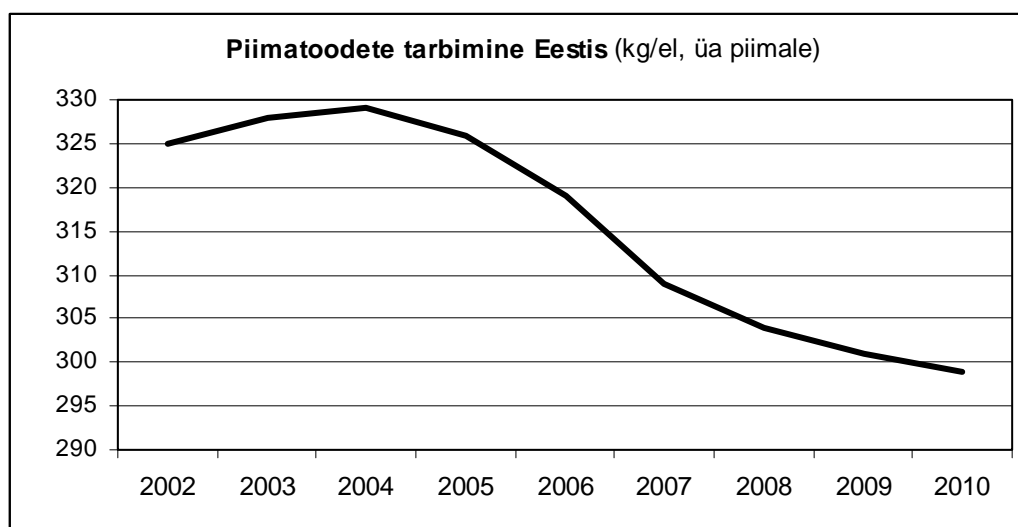
Väljastpoolt Euroopa Liitu ehk kolmandatest riikidest toodi Eestisse piimatooteid väheses koguses kolmest riigist (kokku 0,6 mln euro väärtuses) – Venemaalt rõõska piima, naturaaluustu ja jäätist, USA-st naturaaluustu, Norrast naturaaluustu ja jäätist.

Siseturg ja tarbimine

Piimatoodete toiduna tarbimine on Eestis vähenenud alates 2005. aastast (tabel 1). 2004. aastal oli piimatoodete **siseturu maht** veel 445 tuhat tonni. Edasi on see näitaja aastast aastasse vähenenud ulatudes 2009. aastal 404 tuhande tonnini. 2010. aastal tarbiti Eestis piimatooteid ümber arvestatuna piimale 401 tuhat tonni, mida on 0,7% vähem kui 2009. aastal ning 9,9% vähem kui 2004. aastal. Arvestatuna elaniku kohta (joonis 28) tarbiti piimatooteid 2010. aastal 299 kg (2009. a – 301 kg, 2004. a – 329 kg).

SA perebühžeti uuringud ning EKI poolt bilansimeetodil läbiviidud arvestused on näidanud, et võrreldes 2004. aastaga, mil piimatoodete tarbimine oli kõrgeimal tasemel, on koguliselt vähenenud piima, või, peti, hapukoore, viimastel aastatel ka jäätise tarbimine. Suurenenud on aga jogurti, juustu, kohupiima, keefiri, rõõsa koore tarbimine. Või tarbimine on vähenenud taimerasva sisaldavate võiete arvel. Lisaks on üheks arvutusliku tarbimise languse põhjuseks asjaolu, et ka Eesti toiduainetööstus (nt kondiitri-, pagari-, piimatööstus jt) kasutab piimast tooraine asemel varasemast enam taimseid rasvu. Juustu tarbimist on aga hoidnud soodsana püsinud hinnad ning sortimendi rikkus nii imporditudanguarvel kui ka uute kodumaiste toor- ja sulatatud juustu sortide arvel.

Joonis 28

Allikas: Põllumajandusministeeriumi arvutused

Piimatoodete **siseturuvajadus** on Eestis võimalik täielikult katta kodumaise piimatoodanguga. Eesti siseturu isevarustatuse tase oli 2010. aastal 162,5%. Avatud turumajanduse tingimustes on loomulik ka imporditud toodete müük, mis rikastab pakutavat sortimenti ning pakub kodumaistele toodetele konkurentsi. 2010. aastal moodustas imporditud piimatoodete osakaal Eesti piimatoodete siseturumahus 30% (2009. aastal 15%, 2008.a 17%, 2005.a 8%) ja ekspordiks läks 55% piima kogutoodangust. Siiski sisaldavad suured impordi ja ekspordi kogused lisaks valmistoodetele ka toorpiima ja -koort, mis liiguvad Eesti ning Läti ja Leedu vahet sobivamate kokkuostuhindade otsingul.

Tabel 18

**Kodumaiste piimatoodete osakaal kaupluste rahalises käibes ja
sortimendis ning sortimendi laius**

Toidukaup	Mai 2002	Mai 2003	Mai 2004	Mai 2005	Mai 2006	Mai 2007	Mai 2008	Mai 2009	Mai 2010
Kodumaise toote osakaal vastava toote rahalises käibes (%)									
Piim	100	100	100	100	100	99	99	97	98
Naturaaljuust	90	89	88	82	80	79	79	82	84
Sulatatud juust	52	57	53	53	53	55	51	54	64
Jogurt	85	86	92	93	93	93	93	92	89
Või	100	100	99	100	100	99	96	92	97
Kohupiim	97	98	99	98	98	98	97	97	97
Jäätis	82	86	89	89	87	88	84	84	84
Sortimendi laius (nimetuste arv keskmiselt kaupluse kohta)									
Piim kodumaine	7,5	7,4	8,7	8,9	8,5	8,8	8,2	9,1	8,8
import	-	-	-	-	-	0,1	0,6	0,8	0,6
Naturaaljuust									
kodumaine	16,5	23,4	30,8	36,5	39,6	40,6	44,4	53,8	52,3
import	10,8	19,1	19,7	33,5	32,2	38,6	44,6	43,6	38,2
Sulatatud juust									
kodumaine	8,8	9,2	10,6	12,5	11,8	12,5	13,9	14,5	16,4
import	24,0	21,4	23,1	28,7	28,1	27,2	26,2	24,3	22,3
Jogurt kodumaine	41,9	51,4	64,1	65,1	67,5	63,9	63,9	60,4	60,2
import	18,5	15,2	13,4	16,2	15,3	14,8	14,9	14,1	18,8
Või kodumaine	1,4	2,1	2,5	3,4	4,0	4,1	3,7	4,6	4,9
import	0,3	-	0,2	0,4	0,4	0,8	0,8	1,3	1,6
Kohupiim									
kodumaine	20,3	31,2	34,2	40,7	43,0	43,6	47,5	51,0	50,1
import	3,6	4,1	3,1	3,4	2,8	3,3	3,4	4,4	5,3
Jäätis kodumaine	61,4	65,5	75,2	82,2	83,8	86,6	79,8	83,6	72,7
import	14,5	12,4	15,4	21,3	27,2	25,5	26,6	29,5	31,9
Kodumaise toote osakaal pakutavas sortimendis (%)									
Piim	100	100	100	100	100	99	94	92	93
Naturaaljuust	60	55	61	52	55	51	50	55	58
Sulatatud juust	27	30	31	30	30	32	35	37	42
Jogurt	69	77	83	80	82	81	81	81	76
Või	84	100	94	90	91	84	82	78	77
Kohupiim	85	88	92	92	94	93	93	92	90
Jäätis	81	84	83	79	76	77	75	74	70

Allikas: EKI

EKI poolt on alates 1994. aastast viidud läbi kauplusevaatlusi¹. Kaupluste spetsialistide hinnangutel moodustas kauplustes müüdavatest piimatoodetest kodumaiste toodete käive 2010. aastal 64-98% vastava tootegrupi käibest. Vaatluse all olnud piimatoodetest on suurim **konkurents** kodumaise ja impordi vahel aastaid valitsenud sulatatud juustu osas. 2010. aastal tõusis aga kodumaise sulatatud juustu osakaal käibes võrreldes 2009. aastaga 10%-punkti võrra 64%-ni (tabel 18). Tõusid ka naturaaluustu (2%-punkti võrra 84%-ni), piima (1%-punkti võrra 98%-ni) ning või (5%-punkti võrra 97%-ni) osatähtsused käibes. Kodumaise jäätise ja kohupiima positsioonid siseturul ei ole viimastel aastatel muutunud.

Kui 2009. aastal laienes kodumaiste piimatoodete **sortiment** kõigi vaadeldud tootegruppide osas peale jogurtite, siis 2010. aastal laienes keskmine nimetuste arv kaupluse kohta vaid sulatatud juustu ja või osas. Enim vähenes kodumaiste jäätiste valik kaupluse kohta (-11 nimetuse võrra). Importtoodetest suurenes jogurti, või, kohupiima ja jäätise sortiment. Vähenes aga imporditud piima, naturaaluustu ja sulatatud juustu nimetuste arv (tabel 18). Seejuures vähenesid mõne %-punkti võrra ka kodumaise jogurti, või, kohupiima ja jäätise **osakaalud pakutavas sortimendis**. Kodumaise naturaaluustu ja sulatatud juustu osakaalude kasvu käibes on soodustanud ka nende soodsamad **hinnad** võrreldes importtoodetega ja hindade alanemine 2010. aastal võrreldes 2009. aastaga (tabel 19). Kodumaistest toodetest on viimasel aastal alanenud kõigi vaatlusaluste toodete keskmised hinnad peale jogurti ja või. Importtoodetest on kallinenud vaid sulatatud juust.

Tabel 19

Kodumaiste ja importpiimatoodete keskmised hinnad kauplustes (€/kg)

Toote nimetus	Eesti toode			Importtoode		
	Mai 2008	Mai 2009	Mai 2010	Mai 2008	Mai 2009	Mai 2010
Piim (€/l)	0.77	0.66	0.60	0.62	0.72	0.62
Naturaaluust	8.54	7.29	6.59	11.60	13.15	11.28
Sulatatud juust	6.30	6.18	5.99	7.97	8.16	8.25
Jogurt	2.21	2.23	2.34	2.69	3.06	2.96
Või	6.42	6.00	6.18	10.19	10.52	8.71
Kohupiim	3.06	2.95	2.85	-	-	2.88
Jäätis (€/l)	2.34	2.28	2.26	2.35	2.63	2.20

Allikas: EKI

Konjunktuuriinstituudi poolt alates 1996. aastast läbi viidud tarbijauuringud² näitavad, et **Eesti piimatooteid eelistavate** tarbijate osakaal on viimastel aastatel hakanud koduturul vähenema (tabel 20). Nii peamiselt kui ka ainult kodumaise jogurti eelistajate osakaal, mis 2008. aastal veidi suurenes, on kahel viimasel aastal jälle vähenenud. Juba pikemat aega on vähenenud nii peamiselt kui ka ainult kodumaise jäätise eelistajate hulk.

Pikema perioodi võrdlusel on aga enim vähenenud nii peamiselt kui ka ainult kodumaise juustu ostjate osakaal. Kodumaise kõrval proovitakse järjest enam importjuustu, mille valik on mitmekesisem. 2009. ja 2010. aastal, mil kohaliku juustu hinnad on veidi alanenud, on peamiselt

¹ Eesti toidukaupade positsioon siseturul, 2002 – 2010. aastate vaatluste ülevaated. EKI 2010.

kodumaise juustu eelistajate osatähtsus siiski jälle veidi suurem kui 2007. ja 2008. aastal. Ainult kodumaise juustu ostjate osatähtsus oli aga 2010. aastal 2%-punkti võrra suurem kui 2009. aastal.

Tabel 20

Kodumaiste piimatoodete ostmine aastatel 1999-2010

(% vastanutest, kes ostavad ainult + peamiselt kodumaist toidukaupa*)

	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
jogurt	81 (55)	85 (58)	85 (59)	81 (54)	84 (55)	81 (56)	82 (53)	83 (52)	81 (48)	83 (51)	82 (49)	81 (47)
juust	93 (72)	93 (69)	94 (63)	88 (56)	86 (47)	81 (43)	87 (40)	80 (35)	79 (30)	79 (34)	81 (34)	81 (36)
jäätis	79 (43)	82 (44)	81 (44)	80 (43)	78 (38)	80 (44)	78 (40)	78 (40)	72 (36)	73 (32)	71 (32)	71 (29)

* ainult + peamiselt kodumaiste toidukaupade ostjate osakaal, sulgudes on toodud ainult kodumaiste toidukaupade eelistajad
Allikas: EKI

Maailmaturg

USA Põllumajandusministeeriumi (USDA) esialgsete hinnangute kohaselt kasvas piimatoodang 2010. aastal USA-s ja Argentiinas 2%, Austraalias 1%, Euroopa Liidus alla 1% ja Uus-Meremaal vähenes 3%.

Ekspordandmete võrdluses 2009. ja 2010. aasta kohta on või ja lõssipulbri osas kasvanud ekspordimahtusid EL ja USA, vähenenud on aga Uus-Meremaa ja Austraalia ekspordimahud.

Juustude osas on EL traditsiooniliselt suurim eksportöör ja võrreldes 2009. aastaga on ekspordimahud 2010. aastal tublisti kasvanud, suurenenud on ka USA juustude eksport. Uus-Meremaa ja Austraalia juustude eksport püsinud aastataguse perioodiga samal tasemel või langenud.

Impordandmete osas on 2010. aastal võrreldes 2009. aastaga kõige enam kasvanud täispiimapulbri import Hiinas ning juustude ja või import Venemaal.

2011. aastaks prognoositakse EL-s piimatootmise samasuguse kasvu jätkumist, kasvu kiirenemist Argentiinas, Austraalias ja Uus-Meremaal ning kasvu aeglustumist USA-s. (Täpsem ülevaade USDA hinnangutest on esitatud EKI piimaturu 2010. aasta 9 kuu ülevaates ("Eesti piimaturg 2010. aasta 9 kuul").

2011. aasta esimesel neljal kuul on maailma piimaturu arengut mõjutanud mitmed äärmuslikud looduslikud tingimused (erakordselt külm ja rohke lumega talv USA-s, põud Hiinas ja Uus-Meremaal, üleujutused Austraalias, maavärisemine ja tuumakatastroof Jaapanis) ja ka poliitilised sündmused Põhja-Aafrikas ning Kesk-Aasias. Looduslike tingimuste tõttu oli I kvartalis piiratud Okeania eksport, samal ajal püsis piimatoodetele suur nõudlus, mis on jätkuvalt kergitanud piimatoodete hindu ka 2011. aastal. Hindu on mõjutanud ka toornafta kallinemine ning dollari nõrgenemine. I kvartali lõpus toimus kerge hindade alanemine kõrgetelt tasemetelt. Enim

² Elanike toitumisharjumused ja toidukaupade ostueelistused. EKI 2011

alanesid USA piimatoodete (eriti juustu) hinnad ning ka Okeania lõssipulbri hind. Seda loeti märgiks, et hindade kõrgpunkt on saavutatud ja edaspidi võib oodata hindade stabiliseerumist. 2011. aasta kevadeks on kujunenud olukord, kus piimatoodete turgu mõjutavad kaks vastandlikku tegurit – ühest küljest algav sesoonne toodangu suurenemine EL-s ja USA-s ning prognoositust parem olukord Okeania piimanduses, teisalt aga katastroof Jaapanis ning poliitiline ebakindlus Põhja-Aafrikas ning Kesk-Aasias. Jaapan on nimelt üks maailma suurematest piimatoodete importijatest ja katastroofijärgselt võib impordivajadus suurenda. Jaapanis toodetakse ca 8 miljonit tonni piima (2008.a andmed), lisaks import 2 mln t. Jaapani maavärinas ja tsunami tagajärjel kõige enam kannatada saanud Tohoku piirkonnas moodustab piimatoodang ca 9 % kogu Jaapani piimatoodangust, sellega piirnevas Põhja- Jaapanis kõige hõredamalt asustatud Hokkaido saarel toodetakse aga kõige suurem osa (53%) Jaapani piimatoodangust.

Jaapani piimatoodete impordis oli EL osakaal 2010. aastal laktoosi osas 29%, juustude osas 22%, vadakupulbri osas 18% ja lõssipulbri osas 7 %.

Põhja Aafrika (Maroko, Egiptus, Alžeeria) piimatoodete impordis on EL osakaal lõssipulbri osas 79%, juustude osas 63 % ja täispiimapulbri osas 47 %.

Käesoleva aasta esimeses kvartalis on EL võrreldes eelmise aasta sama perioodiga kasvanud võiõli, lõssipulbri ja juustude ekspordi, mõnevõrra aga vähenenud piimapulbri ja või ekspordi. Uus-Meremaa on enamike toodete, va piimapulber, lõikes ekspordi vähendanud. USA on ekspordi suurendanud kõikide toodete osas, märkimisväärne tõus juustude ja lõssipulbri osas. Austraalia on kasvanud pulbrite ekspordi, juustude eksporditase on säilinud samaväärsena ja vähenenud on ekspord või ja võiõli osas. Impordis on Venemaa tuntavalt suurendanud või sissevedu, Hiina pulbrite sissevedu. USA võiõli import on praktiliselt kadunud.

2011. aasta maikuu on piimatoodete hinnad maailmaturul kõikuvad, kuid püsivad kõrgel tasemel. Või osas on kõrgeim EL hind, mille vahe teiste peamiste turuosaliste hindadega püsib suur. Samas on jätkuvalt EL lõssipulbri hind konkurentsivõimelisim, siiski on USA tänava oma turuosa jõudsalt kasvanud ja olnud suurim kasusaaja. Piimapulbri ja *Cheddar* juustu osas on EL hind kõrgeim ning USA hind madalaim.

Euroopa Liidu piimaturul tarniti 2010. aastal tööstustele 1,2 % piima rohkem kui 2009. aastal. Kvoodiaasta algusest arvestades (periood apr-dets) on tarded 2,1% eelmisest kvoodiaastast suuremad. Kokkuostetud piimast on 2010. aastal võrreldes 2009. aastaga rohkem toodetud hapendatud piimatooteid ja juustu, vähem aga pulbreid ja võid.

2010. aastal on 2009. aastaga võrreldes piima tarded tööstustele kõige enam kasvanud Irimaal, Lätis, Leedus ja Belgias. Kõige enam on aga vähenenud piima tarded tööstustele Ungaris, Rumeenias, Bulgaarias. Kui võrrelda sama näitajat kvoodiaasta lõikes on olukord parem ja toodangu näitajates nii suuri vähenemisi ei esine.

2010. aasta keskmine piima hind oli pea kõigis liikmesriikides kõrgem kui 2009. aastal. Vaid Soomes ja Kreekas on toorpiima hind 2010. aastal mõne pügala võrra langenud.

2011. aasta I kvartali näitajate alusel on tootmise poole pealt tõus kõigis kategooriates, k.a piimakvoodiaasta võrdluses. 2011. aasta I kvartalis tarniti EL-s tööstustele 2,6 % piima rohkem

kui 2010. aasta samal perioodil. Kvoodiaasta võrdluses (periood aprill-märts) on tarned 2,2% eelmisest kvoodiaastast suuremad.

2011. aasta esimeses kvartalis (võrreldes 2010. aasta I kvartaliga) on toodang suurenenud kõikides toodangukategooriates: hapendatud piimatooted, juustud, pulbrid ja või. Märkimisväärselt on kasvanud 2011. aastal pulbrite tootmine, millele aitas kaasa aasta alguse suur nõudlus.

EL keskmine piima kokkuostuhind oli märtsis esialgsetel andmetel 33,3 eutot/100 kg-le. Eesti keskmine piimahind tõusis samal ajal 32,4 eurole/100kg. Võrdluses vanade ja uute liikmesriikide vahel täheldatakse hinnaerinevuste vähenemist EL 15 (33,78 eurot/100kg) ja EL 12 (30,96 eurot/100kg) vahel.

Piimatoodetest on või hind peale veebruari suuremat tõusu uuel tasemel stabiliseerunud, ulatudes 383 euroni/100kg ehk 173% sekkumishinnast. Lõssipulbri hind on küll märtsi teisest poolest kergelt langeva trendiga, kuid püsib kõrgel tasemel, hetkel hind 237 eurot/100kg ehk 140% sekkumishinnast. Täispiimapulbri hind (304 eurot/100kg) veidi langenud, *Edam* juustu ja vadakupulbri hinnad (vastavalt 331 ja 87 eurot/100kg) veidi tõusnud.

Sekkumisladudes on hetkel 1,5 tuh.t võid (kõik toiduabi skeemis kasutamiseks eraldatud) ja 147,5 tuh.t lõssipulbrit (94 tuh.t on eraldatud toiduabi skeemis kasutamiseks). Või osas on lepinguid sõlmitud 39 tuh.t või ladustamiseks

Kokkuvõte

Piima toodeti Eestis 2010. aastal 675,7 tuhat tonni ehk 0,7% rohkem kui aasta tagasi. Piimatööstusettevõtete poolt varutava toorpiima **kokkuostukogused** vähenesid 1,4% moodustades 89,4% piima kogutoodangust. 2010/2011 majandusaasta piima tootmiskvoodist täideti 9 kuuga 66,8%, sh 67,1% tarnekvoodist ja 38,4% otseturustuskvoodist. Lehmade arv oli aasta lõpus 1000 looma võrra väiksem kui aasta tagasi, kuid piima väljalüps lehma kohta suurenes aastaga 139 kg võrra.

Piimatööstusettevõtete toodang suurenes 2010. aastal SA kiirstatistika andmetel joogipiima, koore, hapupiimatoodete ja kohupiima ning värskete juustu osas, vähenes aga või, rasvase juustu, lõssipulbri osas. Piimatööstusettevõtete **müügikäive** oli 2010. aastal 338 miljonit eurot (+8,9% aastatagusega võrreldes). Müük koduturule vähenes III kvartalis 8% ning kasvas IV kvartalis 10%. Ekspordiks müük aga kasvas III kvartalis 52% ja IV kvartalis 47%. Piimatööstuse **kasum** oli 25,3% väiksem 2009. aasta kasumist. **Lisandväärtus** vähenes eelmise aastaga võrreldes 11,3%. Piimatööstuse **tööjõukulud** vähenesid 3,6%, töötajate arv võrreldes eelmise aastaga ei muutunud. Seega **tootlikkus tõusis** - müügitulu töötaja kohta suurenes 2010. aastal esialgsel hinnangutel 8,7%. 2010. aastal ulatus Eesti piimatööstuse **investeeringute** kogumaht 13,4 mln euroni, mida on 0,8 mln eurot ehk 6,3% rohkem kui eelmisel aastal. 63,4% investeeringutest kulutati seadmetele ja masinatele.

Väliskaubanduses suurenes ekspordikäive võrreldes 2009. aastaga 51,6% ja impordikäive 40,5%. Kaubavahetuse **saldo** oli positiivne (+99,8 mln eurot) ning suurenes aastaga 57,4% ehk 36,4 mln euro võrra. Väliskaubakäibe mahud suurenesid nii kaubavahetuse koguste suurenemise kui ka aastatagusest kõrgemate hindade tõttu. Ekspordikäibest 61% moodustas eksport EL-i liikmesriikidesse ning 39% väljapoole EL-i riike. Tähtsamad sihtturud olid Venemaa (38% ekspordikäibest), Läti (15%), Soome (14%), Leedu (13%). Piimatoodete ekspordikäibest moodustasid 37% juust ja kohupiim, 27% piim ja koor, 12% lõssi- ja piimapulber, 10% hapupiimatooded, 9% või. Impordikäibest moodustas 29% piima ja koore sissevedu, 27% juustu-kohupiima import, 15% hapupiimatoodete ja 14% lõssi- ja piimapulbri sissevedu. Suuremad impordiriigid olid Saksamaa (24% impordikäibest), Läti (18%), Poola (16%), Leedu (15%), Soome (12%).

Piimatoodete **tööstusest väljamüügihindade** 2009. aastal alanud tõus jätkus ka 2010. aastal. Väljamüügihinnad liikusid vahepealsete tõusude ja langustega valdavalt tõusutrendil. 2010. aasta keskmine hind oli pulbritel kolmandiku võrra kõrgem 2009. aasta keskmisest hinnast, juustul ligi kümnendiku võrra, monoliitvõil veerandi võrra, väikepakendis võil 15% võrra ja joogipiimadest 2,5%-lisel kilepakendis piimal viiendiku võrra, teistel 5...7% kõrgem. 2011. aasta alguses on enamuse toodete osas hinnatõus jätkunud, joogipiimade hinnatõus on peatunud.

Piimatoodete **jaehindade** tõus algas 2009. aastal. 2010. aasta alguses tegid enamuse toodete jaehinnad läbi kerge korrektsiooni allapoole ja jätkasid siis tõusutrendil. Kõige kiirem oli hinnatõus IV kvartalis. Aastakeskmiste võrdluses oli hinnatõus olenevalt tootest kuni viiendiku võrra. Jaehindade tõus on jätkunud ka 2011. aasta alguses. Piimatoodete hinnatõus võimaldas alates 2009. aasta augustist tõsta ka toorpiima **kokkuostuhinda**. Kokkuostuhinna tõus jätkus 2010. aastal. Eestis tõusis piima kokkuostuhind 2010. aasta IV kvartalis võrreldes III kvartaliga 7,1% . 2010. aasta keskmine piima kokkuostuhind oli 0.277 €/kg ning hinnatõus võrreldes 2009. aastaga 31,3%. EL riikide pingereas oli Eesti 2010. aasta keskmise hinna poolest tagantpoolt 10. kohal. 2011. aastal on kokkuostuhinna tõus jätkunud.

Piimatooteid **tarbiti toiduna** Eestis 2010. aastal 401 tuhat tonni (piimaks ümberarvestatult), mida on 0,7% vähem kui 2009. aastal. Ühe elaniku kohta tarbiti Eestis piima (piimatooted ümberarvestatuna piimaks) 2010. aastal koos tööstusliku tarbimisega 299 kg (2009.a 301 kg/el). See on viimaste aastate madalaim tase. Eesti siseturu piimatoodetega isevarustatuse tase oli 2010. aastal 162,5%.

Maailmaturul jätkus 2011. aasta I kvartalis piimatoodete hinnatõus. II kvartalis on hinnad kõrgel tasemel stabiliseerunud.

EL-27 piimandusstatistika

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	Muutus 10/09,%
Lehmade arv aasta lõpus (tuh tk)	24 892	24 302	24 167	24 164	23 647	23 377	-1.1
Piimatoodang (tuh t)	148 537	147 756	146 475	147 558	146 061	147 057	0.7
lehma kohta (kg aastas)	5 926	6 007	6 042	6 109	6 110	6 255	2.4
Piima kokkuost (tuh t)	133 458	132 746	132 868	134 384	133 502	134 664	0.9
kokkuostu osakaal toodangus, %	89.8	89.8	90.7	91,1	91,4	91,6	0.2
Joogipiima toodang (tuh t)	32 584	32 453	31 716	31 694	31 431	29 712	-5.5
Või							
Toodang (tuh t)	2 216	2 149	2 224	2 196	2 132	2 021	-5.2
Tarbimine (tuh t)	1 953	1 939	1 884	1 869	1 878	1 867	-0.6
Tarbimine 1 elaniku kohta (kg)	4.0	3.9	3.8	3.8	3.8	3.7	-1.0
Juust (tuh t)							
Kogutoodang (tuh t)	8 898	9 416	9 442	9 532	9 490	9 769	2.9
sh piimatööstuses lehmapiimast	7 852	8 067	8 028	8 037	8 008	8 276	3.3
taludes lehmapiimast (tuh t)	418.9	705.7	622.3	643.1	578.0	596.2	3.2
muudest piimadest (tuh t)	626	643	792	852	904	897	-0.8
Tarbimine (tuh t)	7 646	7 920	8 407	8 472	8 543	8 606	0.7
Tarbimine 1 elaniku kohta (kg)	15.6	16.1	17.0	17.1	17.2	17.2	0.3
Piimapulbrid (tuh t)							
Kogutoodang (tuh t)	2 066	1 970	1 917	1 889	2 039	1 871	-8.2
Kondenseeritud piima toodang (tuh t)	1 196	1 162	1 156	1 178	1 132	1 108	-2.1
Kaseiinide ja kaseinaatide toodang (tuh t)	170	140	140	145	113	126	11.0

Allikas: Euroopa Komisjon